ELEMENTA LOGICÆ,

In gratiam ſtudioſæ Iuuentutis in Academia OXONIENSI.

Authore EDOVARDO BREREVVOOD, olim Collegij *Eneanaſenſis* alumno dignissimo.

LONDINI,
Ex officina Stationariorum.
1621.

Ad Florentissimam Iuventutem *Academiæ* Oxoniensis, Præfatio.

VEritatem in puteo latentem non inconcinnè finxit Antiquitas. Nam postquam mens humana per lapsum fuit depravata, clarum hoc, & ab ipso lucis fronte petitum iubar, vlteriùs sustinere non potuit, scintillulas tantùm & strictvras quasdam pristinæ suæ puritatis in se retinuit. Hinc tot exercitatissima ingenia in rerum causis miserè cespitant, & in errorum scopulos, per cognatas rebus apparentias im-

pingunt nauem: Hinc est, quòd tantæ sint appetitus à recto, intellectus à vero deviationes: hinc est, quòd veritatis lucem non amisimus potiùs quã retinemus. Huic tam periculoso morbo plures plura excogitarunt medicamina, sed eò infelicius, quò remedia plerumque tardiora sint quàm mala, & expeditiores hi medici in luctum fuerint quàm ad medelam, vt qui misereri magis norint humanæ sortis, quàm nostræ imbecillitati suppetias ferre.

Atque hîc de omni remedio conclamatum putassent mortales, nisi mentem nostram tot modis læsam & impe-

impetitam, in se recepisset Logica resarciendam: quæ cum rationem de cumuli suo deturbatam, & falsitatum inquinamẽtis fœdissimè deformatam cerneret, nullum non mouebat lapidem, quo huic, diuinæ auræ portioni, suus honos venustásq; constaret sua. Ita enim nos in cognitionẽ rerum pulcherrimarum arrexit, sic consopitam rationis fauillam in puriſſimam flammam excitauit, vt nihil turbidi vel fumosi tantam possit claritatem deuitiare. De igne *Vestali* memorat *Plutarchus*, quòd si casu aliquo extingueretur, eundem non liceret ab alio igne, vtpote im- *Plut. in vit Numæ.*

puro, accendere, sed à solari radio repetenda est, tam defæcatæ flammæ renouatio: nec extinctam hanc rationis & morientem lucem, à quouis licet igne redintegrare; Logices vnius iubar (si purè accendi vult) est admouendum. Quin & conceptus, veritati rerum conformat semper, sæpe adæquat, neque prius definit comitem se nobis exhibere, quàm in naturæ recessum nos intromittendos curauerit, vbi veritatis lampade sic collustrata cernemus omnia, vt nec latebit quod obscurum, nec distrahet quod incertum, nec obruet quod profundum. Logices ergo muneri tribu-

tribuendum est, quòd in rebus veritatem disquirere simul possimus & assequi; cuius flamine qui verè plenus est, *Factus olor niueis pendebit in aëre pennis*, quandámque videbitur cum Deo cognationem & necessitudinem contraxisse. Veritas enim sic Deo essentialis est (quod scitè Philosophi obseruarunt) vt si visibili formâ se nobis repræsentare statuisset, indueret lumen pro corpore, veritatem assumeret pro anima. *Ouid. Metam.*

Cum verò reliquæ Logicæ partes, suum habeant peculiarem vsum & dignitatem, tum hæc quæ in præsenti Tractatu continetur,

palmam cæteris præferre, imò præripere videtur. Discursus enim dirigit & informat, argumentorum formulas subministrat, Tyrones minùs exercitatos, ad disputationis praxim instruit, & ad ipsas literarum apices præsternit viam. Et cum rectum sit iudex sui & curui, veritatem proponit arguto-lis, Sophismatumque quasi tricis irretitam, è quibus tamen ipsam eluctatam cernas, & ab omni grypho feliciter euolutam. Infinitus essem, si singula percurrerẽ, & pro dignitate subiecti, fusiori tessera dilatarem; abunde mihi feciſſe videor, si strictim & summam cutem

ſtringam tantùm, vt qui rem hic attendam, non inſtruam orationem. Quantum vobis, (ſelectiſſima Inuentus muſarumq; ingenua proles) Tractatus hic ſuppeditabit ſubſidij, verborum compendio dici non poteſt, vſu magis & obſeruatione deprehenditur. Tum demum huius vtilitatẽ percipietis pleniùs, cum ad agones literarios voſmet ſeriò accingatis, & in palæſtram, non tanquã bos ad cerôma, ſed velut inſtructi pugiles deſcendatis. Niſi ergo ignorantiæ ſocordiæq; litare habeatis in animo, & cum *Pyrronijs* philoſophis nihil vos videre aut cognoſcere arbitremini, vt

qui

qui tutius fore ſtatuatis, dubitare de rebus, quàm ſcire, huc accedite, & in amplexus virginis tam caſtę ruite. Non eſt (mihi credite) tantæ ſeueritatis, quin amaſios quos non allicit patiatur: ſi qui verò ſint, qui ſuis monitis gerant morē, & in placitis tantæ *Directricis* ſuauiter conquieſcant, hos veluti *Ariadneo* filo in ſcientiæ theſauros introducit, vbi Rationem è cathedra differentem, paſſionem, ſubſidentem fundo, ipſamq; mentem terrena ſuperuolantē, vno quaſi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt riuuli, qui tanquam mamillę *Palladis*, lacte fluunt & vino, vnde habeat infan-

Aul. Gel.

infantulus literarum quod possit exugere, fortis quod haurire. Sed fruſtra in hoc scrinio reconduntur gazæ, niſi & intromittantur qui accipiant, & egrediantur qui diſtribuant. Ingredimini ergo (Muſarum deliciæ) & modeſta, vt par eſt, manu, quos fructus oſtendit carpite: neque tamen ita in re aliena prodigos vos eſſe velim, vt quæ conceduntur vobis in vſum, trahatis ad luxuriem. Hortulani permittunt peregrinos hic illic flores legere, ſed ſi laſciuiant in ramos, ſi plantas euellant & eradicent, hos perſequuntur vt latrones, non patiuntur vt aduenas.

Quod,

Quòd si adeo tenellæ quorundam sint & molliusculæ aures, vt siccos Logices terminos ferre non possint, sed velut admotâ camarinâ, ad duriora quæque nauseent vocabula; eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuisse explicari; doceri quidem possunt, ornari non possunt. Cum enim omnis oratio vel ad ἔργον dirigatur, vel ad νόησιν, illa ad mouendos affectus elegantias aucupatur, hæc vt instruat mentem, rebus adaptat voces, neq; solicita est quàm ornatè, sed quàm significanter animi possit sensa exprimere, annon is ad ludibrium, affectaret eloquentiam,

tiam, qui Logicam tropis adornare pruriret, stomachumq; cibi auidum illuderet condimentis? Expediant mihi definitiones, diuisiones, distinctiones, figuris, floribusq; depictas, & perpendant secum, quam tandem vtilitatem ex huiusmodi siliquis sint percepturi. An non hoc est cum Indis, margaritas auriq; globulos denaribus & labijs pendere, & membris huius curaturæ neſcijs, ridiculè ornatum adaptare? Adeone verò animis inseruiendum est, vt nulla saliuæ nostræ possint arridere, nisi quæ metaphoras sapiant, & desitura sint in concentum? Quanto satius

tius est *Lysiæ* hic stylum *Platonis* anteferre facundiæ, de quibus sic censuit *Fauorinus*, apud *Gellium*, vt si ex *Platonis* oratione aliquid demas, mutesve, de elegantia tantum detraxeris; si ex *Lysiæ*, de sententia. Faciant ergo authori delicti sui gratiam *Ciceroniani* & Rhetorculi, si in materia elegantiarum non capaci, vocibus vtatur siccioribus, quasque in *Cicerone* suo passim non reperiant. Impingent fortè in verba incompta, & horridula, quæ tamen si propiori oculo intuentur, *Bruti* baculo, quod *Apollini* parabat offerre, inuenient non dissimilia, cuius intus solidum aurum

Apud Gel. l.2.cap.5.

Liu.l.2.

corneo

corneo velabatur cortice. Meminerint, etiam in Epulis suum acrimoniæ constare vsum, & acerbiora tantũ abest vt displiceant, vt nonnunquam stomachum excitent, & in nouum erigant appetitum. *Nec cibus ipse iuuat morsu fraudatus aceti.* *Martial. Epigra.*

Hunc igitur libellum, in rem vestram visum est donare typis; non prurigine quadam vexandi prælos, neque vt Authori opus hoc posthumum famam aliquã aut existimationem conciliaret, (non enim adeo euiluit in rep. literaria tanti viri nomen, vt ex adolescentiæ suæ nucibus & lusu posteritatis gratiam emendicaret,) sed

vt

vt studiosa Iuuentus his velitationibus eousque assuesceret, donec ad arma magis stataria possit descendere. His accedit, quòd in huius libelli trãscriptionibus, multum olei & sudoris impendebant iuniores, bonasque horas, quas in medullam collocarent, miserè prodigebant in cortices. Tanto labori, ex huius Tractatus impressione tandem visum est succurrere, vt sublatis qui in manuscripta exemplaria irrepserant, erroribus, correctus, limáque seueriori castigatus, in lucem prodiret. Fauete ergo Academici, imò & fouete partum hunc orbatum patre, vultus

sane

sanè paternos haud obscurè referet; eoque magis in clientelam vestram dignus est vt recipiatur, quo minus indigeat. Quòd si opellam hanc eo quo studiosos decet candore tractaueritis, alias etiam venerandi Capitis lucubrationes expectate, quæ limam, & lucem, addo & censuram magis ferent. Vos interim his fruamini, clarissimíque viri famam eo studio colite, quo ille neglexit. Neque iam (vt rari cuiusque fatum est) ideo vilescant, quia communicantur & sunt in promptu; nec tam salutaris aquę satietas vos capiat, quòd facilis detur ad hos fontes recursus. Istud

pro

pro te, libelle, lectori ausi
spondere, quòd eius, quam
in te impendet operæ, no
sit carituru fructu: *Si cand*
dus aure, Et matutina si tib
fronte venit.

Martial. Epigr.

Guilielmus Bakerus Oxon.

Academiæ alumnus.

INDEX.

SECTIO I.

De definitione Propositionis.

SECTIO II.

In qua dubitationes resoluuntur.

SECTIO III.

De Propositionis partibus, & imprimis de Nomine.

SECTIO IV.

De Altera Propositionis parte: Verbo.

SECTIO V.

De Diuisione Propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

SECTIO VI.

In qua dubitationes resoluuntur.

SECT.

SECTIO VII.

De triplici materia Categoricæ Propositionis.

SECTIO VIII.

De Diuisione Propositionis secundum quantitatem & eius explicatione.

SECTIO IX.

In qua dubitationes soluuntur.

SECTIO X.

De Diuisione Propositionis secundum Qualitatem Rei, & eius expositione.

SECTIO XI.

De Diuisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

SECTIO XIII.

De accidentibus categoricæ propositionis, & primò de oppositione, eiusque legibus.

SECT.

SECTIO XIV.
De Oppositorum legibus.
SECTIO XV.
In qua dubitationes resoluuntur.
SECTIO XVI.
De Æquipollentia propositionum.
SECTIO XVII.
De Æquipollentiæ Regulis.
SECTIO XVIII.
Dubitationes resoluuntur.
SECTIO XIX.
De Conuersione Propositionum.
SECTIO XX.
De tribus Conuersionis Modis.
SECTIO XXI.
Dubitationes resoluuntur.
SECTIO XXII.
De propositione Hypothetica.
SECTIO XXIII.
De propositione Modali.
SECTIO XXIV.
De accidentibus modalis Propositionis.

SECT-

SECTIO XXV.
De Argumentatione.
SECTIO XXVI.
De reductione Syllogismorum.
SECTIO XXVII.
De Enthymemate.
SECTIO XXVIII.
De Inductione.
SECTIO XXIX.
De Exemplo.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO I.

De definitione Propositionis.

PRopositio est oratio indicativa, congrua, & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, & accidentium cumulo.

Genus est *oratio*. Oratio autem nihil est aliud quàm vox complexa ad placitum significans.

Nota enim quod vox est duplex,
- Incomplexa vel simplex, quæ vnam rem significat, vt homo.
- Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus constitit, vt, homo est animal, hæc autem est oratio.

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe. 1. vt sit indicatiua, 2. vt congrua, 3. vt perfecta, 4. vt verum vel falsum enuncians, 5. vt sit sine ambiguitate.

1. *Indicatiua*] Propositio est oratio indicatiua bifariam:
- Grammatica, quia effertur per verbum indicatiui modi.
- Dialectica, quia indicat aliquid esse vel non esse. Vt hæc propositio, *Socrates* est Philosophus, indicat aliquid esse: hæc vero, homo non est equus, indicat aliquid non esse.

2 *Congrua.*] (1) rite instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas, ideo hæc oratio, *Cicero* est vir docta, non est propositio.

3. *Perfecta*] Nota enim quod duplex est oratio, Altera,
- Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in mente auditoris, id est, cum auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.
- Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4 *Verum vel falsum significans.*] Nota quod verum est quando res ita se habet, vt per orationem significatur, vt in hac propositione, homo est viuens: falsum autem est, quando re vera

re vera ita non est, vt per orationem esse significatur, vt homo est Bos. Quocirca oratio quæ nec verum, nec falsum significat, non est propositio. Est autem hæc maxime propria nota propositionis.

Sine ambiguitate.] (i.) Quæ plures significationes non habet, nec dubium & ancipitem sensum parit in mente auditoris.

Nota, quod est duplex ambiguitas. Namque est alia,

In voce simplici, & dicitur æquiuocatio, quæ est vnius vocis in plures sensus distractio, vt hæc vox. canis, quæ & canem domesticum, & piscem eius nominis significat.

In voce composita, siue oratione, quæ amphibolia dicitur, vt in hac, *Aio te Æacida Romanos* vincere posse. Nam in vtroque sensu intelligi ea potest, vel vt *Romanos* ille vinceret, vel vt ab ijs vinceretur; vtramque definitio excludit.

SECTIO II.

In qua dubitationes soluuntur.

Obiectio VOx complexa non definitur: propositio autem cum sit oratio, est complexa, Ergo non definitur.

Solutio. In propositione consideratur & { Materia, quæ sunt voces simplices. Forma, quæ est ipsarum vocum connexio. Igitur quoad materiam est complexa; quia in ea multæ voces sunt; quoad formam incomplexa, quia omnium vocum est vnica connexio.

Obiect. Aliqua vox simplex, vt hoc verbum lego, vel amo, est propositio, quia verum vel falsum significat; at non est oratio. Ergo omnis propositio non est oratio.

Solut. Propositio duplex est, alia { Explicita, quæ constat explicite vel expresse ex pluribus vocibus, vt ego sum legens. Implicita, quæ licet sit simplex quoad vocem & sonum, est tamen complexa, quoad significationem & sensum, vt lego. Nam significat primo actionem legendi, secundo personam legentem, scilicet, primam; tertio tempus in quo legit, scil. præsens, est ergo propositio implicita, non explicita.

Solut. 2. Vel dicendum, quod lego, amo, &c. considerantur bifariam, ex parte { Vocis, & sic simplicia verba sunt. Sensus, & sic sunt propositiones,

tiones, quatenus multarum vocum significationes continent, & in multas voces resolui possunt, vt lego, (i) ego sum legens.

Obiect. Oppositа non debent in eadem definitione poni, sed verum & falsum sunt opposita, & inuicem sibi repugnant. Ergo in hac definitione male ponuntur.

Solut. Oppositа ponuntur in definitione, vel

- Copulatiue, notâ coniunctionis interueniente, & sic male.
- Disiunctiue, quando nota disiunctionis intercedit, & sic certe poni possunt: vt in hac definitione.

Obiect. Ista oratio propositio est, *Petrus* cras morietur, non tamen verum vel falsum significat, nam responderi non possit, num ea vera an falsa sit, cum vel cras mori, vel vltra viuere possit.

Solut. Significat verum vel falsum determinate, indeterminate: nota enim quod propositio significat verum vel falsum,

- Determinate in materia necessaria, vel impossibili, vel contingenti de præsenti.
- Indeterminate in materia contingenti de futuro, vt *Socrates* cras morietur, contingens futurum est. Nam licet nec sit determinate verum, nec determinate falsum, cras moriturum *Socratem*: est ta-

men sine dubjo verum vel falsum; omnis ergo propositio significat verum vel falsum, aut determinate aut indeterminate.

Obiect. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda, sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in libr. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse; ergo omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex.
- Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate.
- Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua, & distinguenda.

2. Vel dicendum quod propositio,
- Per se vniuoca est & sine ambiguitate.
- Per accidens, scilicet vitio *Sophistæ*, ambigua est, vt, aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis fit calida.

Obiect. Omnis definitio constat ex genere & differentia, vt inquit *Porphyrius* in capite de differentia. Sed hæc sic non constat. Ergo est mala.

Solutio. Definitio est duplex, aut
- Essentialis quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali consistit.

De-

Descriptiua, quæ rei proprietates & accidentia declarat: & ea ex genere & differentia non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO III.

De propositionis partibus & imprimis de Nomine.

Partes propositionis sunt duæ,

- Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars.
- Verbum, quod est eiusdem pars formalis. Ex hisce enim omnis propositio conficitur, aliæ enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcunque aliquid determinati significant, habentur pro nominibus.

NOmen est 1. vox, 2 significatiua ad placitum, 3. sine tempore, 4. cuius nulla pars separata aliquid significat, 5. finita, & 6. recta: cuius partes sic explico.

1 *Nomen est vox.*) Est autem vox nihil aliud, quam sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, lingua, palato, labijs, dentibus efformatus.

Vnde ad rationem vocis duo requiruntur, tum
- Prolatio, vt ab ore animalis proferatur.
- Formatio, vt in ore fingatur vel formetur sonus priusquam ex ore exeat. Vnde ille sonus quem expirando vel gemendo facimus, quamuis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

2 Significatiua ad placitū. Nota enim, quod duplices sunt voces significatiuæ; nam aliæ significant
- Naturaliter, vt illæ quæ idem apud omnes significant, vt canum latratus, lugentium gemitus, &c.
- Ad placitum, (1.) ad voluntatem imponentis, vt quæ certarum rationum sunt propriæ: nam illæ voces non idem significant apud omnes; vt hæc vox homo, hominem apud omnes gentes non significat, sed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Iudæi*, qua ipsum exprimant.

3 *Sine tempore.*) (i) sine temporis consignificatione, vt scilicet præter suum principale significatum aliquam temporis differentiam non consignificat.

Nota quod aliud est, tempus
- Significare,
- Implicare,
- Consignificare. Id tempus significat, quod impositum est

est ad ipsum principaliter designandum, vt hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, vt prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod vnà cum præcipuo significato, tempus connotat, vt curro, amauit, &c.

4 Cuius nulla pars separata, aliquid significat. Nota quod duplices sunt partes nominis & verbi. Nam aliæ sunt

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, s. syllabæ. quarum neutræ aliquid significant; Syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediate conficiuntur.

Nota, quod nomina sunt duplicia, alia

Simplicia, quæ non componuntur ex alijs nominibus, vt homo, lapis, &c.

Composita, quæ ex alijs simplicibus constant, vt signiferus, respublica, &c. Nota autem, quod nomina composita tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licet aliquid significent, id tamen faciunt non vt partes nominis sunt, sed vt partes orationis.

5. *Finita.* Nota quod vox

Finita, est quæ certam aliquam rem significat, vt homo, lapis, &c.

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, vt non homo, non lapis, &c. quia non homo significat quiduis præter hominem; quocirca vox finita est vox positiua, infinita autem est negatiua.

6. *Recta.*] Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominatiuo posita est. Obliquæ enim voces, quæ scil. alterius sunt casus quam nominatiui, non nomina, sed casus tantùm nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO IV.

De altera propositionis parte: Verbo.

VErbum est, 1. *vox significatiua ad placitum,* 2. *cum tempore,* 3. *cuius nulla pars separata significat,* 4. *finita,* & 5. *recta* Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur

1 *Vox significatiua ad placitum.*] Vt excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2 *Cum tempore.*] Vt distinguatur à nomine, quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præ-

Nota enim quod verbū habet duplex significatū,

- Principuum, in quo à nomine non distinguitur, vt lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.
- Secundarium minusque principuum, idque duplex, scilicet
  - Personam, vt amo præter amorem primam personam significat.
  - Tēpus, vt amo significat præsens tempus; atq; his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3 *Cuius nulla pars separata significat.*] Vt distinguatur ab oratione.

4 *Finita.*] Vt distinguatur à verbis infinitis, (i) non verbis infinitiui modi, sed negationibus verborum, vt non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem vt nomina.

5 *Recta.*] Vt excludantur verborum casus. Nam cætera vniuersa quæ non sunt indicatiui modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem quod licet propositiones ex alijs interdum verbis quam præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt eæ aliter propositionis partes, quam quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO

SECTIO V.

De Diuisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

Nota quod propositio trifariam diuiditur, secundum
- Substantiam.
- Quantitatem.
- Qualitatem.

Diuiditur propositio secundum substantiam
- In Categoricam seu simplicem.
- In Hypotheticam, siue compositam.

Nota quod Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariam, nempe &
- Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticæ sunt orationes.
- Secundum formam, quia forma categoricæ est connexio subiecti & prædicati per copulam, sed forma hypotheticæ est connexio ipsarum categoricarum per aliquam cõiunctionis notam. Vt in hac Categorica, homo est animal, materia eius sunt tres eæ voces simplices, homo est animal, forma est connexio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quod intercc-

intercedit. In hac autem hypothetica, Si homo est rationalis, & asinus est irrationalis, tum, &c. Materia proxima sunt duę illæ propositiones quæ connectuntur per copulatiuam coniunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica, est ea propositio, quæ constat, 1. *ex subiecto,* 2. *prædicato, &* 3. *copula, tanquam* 4. *ex partibus proximis.* Vt homo est animatus.

1 Nota quod subiectum est ea pars propositionis quæ præcedit copulam, vt in dicta propositione (*homo.*)

Duo hic obserua, 1. quod non quicquid præcedit copulam in propositione est eius subiectum, sed ea pars propositionis quæ præcedit, nam signa etiam præcedunt, sed non dicuntur subiecta, quia non sunt partes, sed accidentia propositionis.

Secundo obserua, quod cum dicitur subiectum id esse quod præcedit verbum, in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, sed quod in significatione & sensu, vt in hac propositione, Philosophus est *Socrates*, *Socrates* est subiectum, quia licet sequitur in sono, tamen in sensu & constructione præcedit.

2 Prædicatum est quod sequitur copulam in propositione, vt in dicta propositione (*animatus.*)

Mate-

Nota, quod duplex est prædicatum in propositione, alterum
- Materiale, id scil. quod sequitur verbum principale, & quod per copulam vnitur subiecto.
- Formale, ipsum nimirum verbum, vt in dicta propositione, (animatus) est materiale prædicatum, (est) formale.

Obiect. Prædicatum & copula sunt diuersæ partes propositionis. Ergo copula non est prædicatum.

Resp. Copula & prædicatum materiale sunt diuersæ partes propositionis, sed ipsa copula est prædicatum formale.

Nam verbum consideratur, vel
- Vt adiacet subiecto, & sic est prædicatum.
- Vt vnit prædicatum materiale subiecto, & sic est copula.

3 Copula est ipsum verbum substantiuum, quod intercedit inter subiectum & prædicatum, & vnum copulat alteri. Vt in dicta propositione (est.)

Duo hic notanda. Primum, quod verbum quodlibet, non potest esse copula propositionis, sed solummodo substantiuum, vt verbum sum, & quæ ab eo veniunt, es, est, sumus, &c. Vt in hac propositione, *Plato* legit librum, legit non est copula, sed verbum (est) in verbo (legit) intellectum, *Plato* est legens librum.

Expli-

Secundo nota quod copula ponitur in propositione bifariam, vel

Explicite, vt in hac propositione, homo est corpus.

Implicite, vt in hac, homo viuit. Vbi copula intelligitur in verbo adiectiuo viuit, talis autem propositio resolui potest in explicitam per verbum Substantiuum (*est*) & participium præsentis temporis, hunc in modum, homo est viuens.

4 Nota quod ea particula (tanquã ex partibus proximis) adijcitur ad excludendam hypotheticam propositionem; hæc enim habet duplices partes, aliæ sunt

Proximæ, nempe categoricæ propositiones.

Remotæ, scilicet, subiectum, prædicatum, & copula, ex quibus categoricæ conficiuntur. Conficiuntur igitur hypotheticę propositiones etiam ex subiecto, prædicato, & copula, sed non tanquam ex partibus proximis sicuti categoricæ.

SECTIO VI.

In qua dubitationes resoluuntur.

Ob. MEmbra omnis bonæ diuisionis debent esse oppositа, at membra huius diuisionis non sunt opposita, Ergo propositio male diuiditur. Minor probatur, quia

quia vnum oppositum non est pars alterius, at Categorica propositio est pars Hypotheticæ, Ergo.

Resp. In Categorica propositione duo spectantur, nempe

- Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ, scil. voces simplices, sunt etiam partes licet remotæ hypotheticæ.
- Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma Categoricę est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricarum propositionum per coniunctionem.

Ob. Sunt tantum duæ partes orationis secundum dialecticos, scil. nomen & verbum. At omnis propositio est oratio. Ergo sunt duæ solum partes propositionis, & non tres, subiectum, prædicatum, & copula.

Resp. Propositionis partes sumuntur, vel,

- Penes modum significandi, sic duæ solum partes distinctæ sunt, scil. nomen & verbum, quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.
- Penes ordinem collocandi in propositione, & sic tres sunt, subiectum, prædicatum, & copula, quia subiectum præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duæ solum

solum sunt distinctæ essentialiter, nam subiectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Ob. Bona definitio debet conuenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non conuenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hæ, lego, pluit, vincit, categoricæ sunt, carent tamen & subiecto & prædicato. Ergo male definitur.

Resp. Subiectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expresse, cum explicantur, aut 2. implicate, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, vt in hac, *Socrates* amat, exprimitur subiectum, sed latet prædicatum. In hac autem, lego, & subiectum intelligitur & prædicatum. Resolui tamen potest, eo modo quo supra dicebatur, & fieri explicata, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicite, vel saltem implicite (i) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessario intelliguntur.

Notandum autem quod semper, vbi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adijcitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quod est. Vt in hac propositione, homo est, (i) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO.

SECTIO VII.

De triplici materia Categoricæ propositionis.

Materia propositionis duplex est,
- Ex qua conficitur, & sic subiectum, prædicatum, & copula sunt eius materia.
- Circa quam, quæ est realis habitudo subiecti ad prædicatum.

Hæc vero materia triplex est,
1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cum prædicatum necessario affirmatur de subiecto, vt in hac propositione, homo est animal. Necessarium est enim hominem esse animal. Necessarium enim definitur id quod non potest aliter se habere. Quocirca illæ propositiones vocantur necessariæ, quarum prædicata non possunt aliter, quam conuenire subiectis.

2. Materia impossibilis est, cum impossibile sit prædicatum vere affirmari de subiecto, vt in hac propositione, homo est Asinus, & in hac, arbor est lapis, &c. quia impossibile est hominem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam impossibile definitur quod non potest ita se habere.

3. Materia contingens est, quando prædicatum medio quodam modo se habet, & po-

test

teſt vel adeſſe vel abeſſe à ſubiecto, vt in hac, homo eſt doctus, nam contingit homini vt ſit doctus, cum poſſit eſſe vel doctus vel indoctus. Et in hac, lapis eſt rubens, nam poteſt lapis vel rubens eſſe vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod poteſt eſſe vel non eſſe.

Quocirca, 1. propoſitio neceſſaria ea eſt, in qua prædicatum ſubiecto conuenit ex natura ſubiecti. 2. Impoſſibilis, in qua prædicatum ex natura repugnat ſubiecto. 3. Contingens, in qua ſignificatum nec repugnat naturæ ſubiecti, nec ſubiecto ex natura conuenit, ſed velut indifferens eſt.

Ex quibus colligitur, quod in materia neceſſaria, propoſitiones omnes affirmatiuæ veræ ſunt, negatiuæ falſæ; vt, homo eſt animal, vera eſt, homo non eſt animal, falſa. In materia impoſſibili contra, negatiuæ veræ, affirmatiuæ falſæ, vt homo eſt Leo, falſa; homo non eſt Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falſas eſſe non repugnat, vt homo eſt doctus, homo non eſt doctus. Vtraque enim vel vera eſſe poteſt vel falſa.

SECTIO VIII.

De diuisione Propositionis secundum quantitatem, & eius explicatione.

Propositio categorica diuiditur secundum quantitatem in propositionem,
1. Vniuersalem.
2. Particularem.
3. Indefinitam.
4. Singularem.

PRopositio vniuersalis est ea, cuius subiectum est terminus communis, signo vniuersali amplificatus, vt omnis homo viuit, nullus homo est Asinus.

Nota quod terminus communis est vox apta prædicari de pluribus, (i) quæ talem rem significat quæ est communis multis, sicut hæc vox homo, est vox communis, quia rem significat quæ pluribus conuenit, vt *Socrati, Platoni*, omnibus singularibus hominibus.

Nota secundo quod signum vniuersale est, quod facit terminum cui coniungitur vniuersaliter capi, siue affirmatiue, siue negatiue. Cuiusmodi sunt omnis, quilibet, vnumquodq;, nullus, nihil, & huiusmodi.

1. Vt eius subiectum sit vox vniuersalis, vnde hæc vniuersalis non est, Omnis *Socrates* est philosophus.
2. Vt subiecto præfixum sit signum vniuersale, vnde hæc vni-

vniuersalis nō est, aliquis homo est viuens, quia licet subiectum per se sit vniuersale, ratione tamen signi restringitur & fit propositio particularis.

Notandum igitur quod tres illæ conditiones requiruntur ad propositionem vniuersalem.

3. Vt subiectum vniuersaliter capiatur, non collectiuè sed distributiuè (i) vt prædicatum omnibus conueniat, quę sunt sub subiecto, non solum collectiuè verum etiam distributiuè acceptis, vndè hæc non est vniuersalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septem, quia prædicatum non conuenit cuilibet singulari sub subiecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

2. *Propositio particularis est illa cuius subiectum est terminus communis signo particulari contractus, vt aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter, & huiusmodi, quæ aliquid per se commune contrahere & restringere possunt.

1. Vt subiectum sit vox communis, vnde hæc non est particularis, aliquis *Virgilius* est Poeta.

2. Vt subiectum contrahatur per signum particulare, vnde

vnde hæc, homo est albus, non est particularis ob defectum particularis signi.

Vnde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nimirum

3. Vt subiectum per signum determinatum, non vnam rem singularē significet determinate, sed indeterminate suppo-nat pro indiuiduo vago; vnde hæc non est particularis, hic homo est albus, quia licet restringit, hoc tamen est determinate non indeterminate, (i) ad rem certam & singularem: particularis autem licet restringit, ad rem singularem, non tamen ad certam, sed vagam & incertam, ita vt multis applicari possit.

3. *Propositio indefinita est ea, cuius subiectum est terminus communis sine aliquo signo sibi adiuncto, vt, homo currit, equus est animal.*

Notandum quod indefinita propositio non ita appellatur, quia non habet definitam & certam quantitatem, sed quia nullam habet signo expressam, (i) nec vniuersali, nec particulari, nec singulari signo determinatam. Nam indefinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundùm enunciandi modum.

Necessaria & impossibili, obtinet in sensu quantitatem vniuersalis, vt, homo est animal

mal, idem valet quod, omnis homo est animal; homo non est Asinus, quod, nullus homo est Asinus.

Nota enim quod indefinita propositio in materia

Contingenti, obtinet quantitatem particularis, vt, homo est doctus, idem quod, aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquiualenter, vel vniuersalis, vel particularis, sed formaliter neutra.

4. *Propositio singularis est illa, cuius subiectum est vox singularis, vel vox vniuersalis singulariter accepta, vt, Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de vno solo, vt, *Socrates, Plato, Virgilius, &c.* (i) quæ sem vnicam & singularem significat.

Proprie, per adiectionem signi demonstratiui, primitiuæ speciei, vt, hic homo, iste equus, &c.

Nota autem quod vox vniuersalis dupliciter fieri potest singularis,

Improprie & figurate, ex suppositione, quando vox vniuersalis pro singulari supponitur, vt Poeta pro *Virgilio*, Orator, pro *Cicerone*: prioris autem generis singularia, singularia demonstrata dicuntur, & quoad vocem & sensum singularia sunt; posterioris vero

vero dicuntur singularia per suppositionem, quia licet secundum vocem vniuersalia sunt, tamen secundùm vsum & applicationem vocis singularia sunt.

Hic autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conueniunt, quod vtraque adhibita voci vniuersali tollunt vniuersalitatem ipsius vocis, eamque contrahunt. Sed in hoc differunt, quod signa singularia, vocem cui adijciuntur ad rem certam & demonstratam restringunt, vt hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, vt quidam homo est Philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO IX.

In qua dubitationes resoluuntur.

Obiect. ARist. in lib. 1. de Interpret. cap. 5. diuidit propositionem in vniuersalem & singularem, nihil loquitur de indefinita & particulari. At diuisio Arist. est bona, Ergo superflua est hæc quadrimembris diuisio.

Resp.

Subiecti soluta, & sic omnis propositio aut est vniuersalis aut singularis, quia omne subiectum per se acceptum aut singulare, aut vniuersale est.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte

Signi & sic est quadruplex, quia si sit signum.

Vniuersale, est propositio vniuersalis.

Particulare, est particularis.

Singulare, est singularis.

Nullum, est indefinita.

Nota autem quod in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda, est sed subiecti, sic quod talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subiecti, vel vt per se est, vel vt est affectum per signum, vt hæc propositio, *Socrates* est omnis homo, singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus*, est vniuersalis.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ quæ habent omnes eadem partes, at omnes hæ propositiones habere possunt eadem partes, vt omnis homo viuit, aliquis homo viuit, hic homo viuit, homo viuit, quia habent idem subiectum, prædicatum & copulam, ergo non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

substantiam, sed secundum quantitatem; quocirca licet interdum habeant eadem partes, quoad essentiam partium; non tamen quoad extensionem, hæc enim in omnibus variatur.

Obiect. Hæc propositio est particularis, non omnis homo legit, verùm subiectum in ea non est terminus communis, signo particulari determinatus, Ergo propositio particularis male definitur. Maior apparet ex regulis æquipollentiæ.

Resp. Duplicia sunt signa particularia, alia

- Formaliter & expresse, vt aliquis, quidam, alter, &c.
- Æquipalenter & implicitè s. quoad sensum, & sic signum vniuersale præfixo signo negatiuo est particulare, quocirca licet in ea non sit signum particulare quoad vocem, est tamen quoad sensum.

Ob. Ista propositio, tantum homo est rationalis, est indefinita, non enim est aliqua ex cæteris, tamen ibi non est terminus communis, sine signo, Ergo indefinita male describitur.

Resp. Propositio indefinita est, in qua ponitur subiectum sine signo, (i.) non sine quouis signo, sed sine signo quantitatis, extendente, scil. vel contrahente propositionem. Hæc autem signa tantum, solum, &c. non sunt signa quantitatis, sed exclusionis, quæ nullam vim exercent in terminum cui adiunguntur, sed in ea quæ sunt diuersa à subiecto.

Obiect.

Obiect. Illa propositio, totus *Socrates* est albus habet pro subiecto terminum singularem. Non tamen est singularis, ergo singularis propositio male definitur: maior probatur quia nulla singularis propositio æquivalet vniversali, at illa æquivalet huic, omnes *Socratis* partes sunt albæ. Ergo.

Resp. Ista propositio est { Formaliter singularis. Resolutiue vniversalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectiue pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributiue prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis*, vniversalis; igitur est formaliter singularis, sed reductiue vniversalis.

Obiect. In ista propositione, cuiuslibet hominis equus currit; subiectum est terminus communis signo vniversali determinatus, non tamen est vniversalis propositio. Ergo.

Resp. Subiectum istius propositionis est (equus) non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subiectum esse non potest, ideoque cum signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO X.

De Diuisione Propositionis secundum qualitatem rei, & eius expositione.

Notandum quod duplex est qualitas propositionis. Altera ex parte

Rei. Quæ scil. conuenit propositioni ratione rei quam significat, vt veritas & falsitas: Nam propositio ideo vera & falsa est, quia in re ita est, vel non est, quemadmodum significatur per propositionem.

Vocis. Quæ l. immediate & per se propositioni conuenit, vt affirmatio & negatio: Illa qualitas materialis est, hæc formalis.

Notandum enim quod veritas & falsitas est in aliquo trifariam, vel vt in

1. Causa & fundamento, sic in re.

2. Subiecto, sic in intellectu.

3. Signo, sic in propositione. Intellectus subiectum est, quia in se concipit veritatem & falsitatem. Propositio signum est, quia ea explicat. Res causa est, quia nulla propositio est vera nisi quia cum re quadrat, nec falsa nisi quia cum ea dissidet.

Vera

Propositio igitur
- Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet quemadmodum per propositionem significatur se habere.
- Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet, quam per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subiectum, prædicatum, & copulam. Ergo omnis propositio est vera.

Resp. Propositio considerat vel:
- Quoad formam propositionis, quæ in coniunctione prædicati & subiecti per copulam consistit, sic omnis vera est.
- Quoad materiam substratam, i. rem ipsam, quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subiectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergo omnis est vera quoad materiam.

- Ex qua seu interna, quæ materia compositionis dicitur i. ex qua propositio componitur, sic subiectum, prædica-

tum, copula eius materia est.

Resp. Materia est duplex { Circa quam, seu externa, quæ materia significationis nominari potest, nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem eius materia est, & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Ob. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione; sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, vt lego, curro, &c. Ergo aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Maior est *Arist.* in Proœmio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est, { Secundum vocem, & ea est solum in propositionibus explicitis.

Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Ob. Eadem propositio, vera esse potest, & falsa. Ergo membra non satis distinguuntur. Antecedens patet. quia hæc propositio, *Petrus* sedet, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i) materia compositionis, & quoad hanc non mutatur. 2 Sig-

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, quia semper idem significat.

Resp. In propositione tria ista spectantur,

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem eius vel discordiam cum re significata, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius. Quocirca licet eadem propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

SECTIO XI.

De diuisione Propositionis secundum qualitatem vocis.

Propositio

Affirmatiua est, in qua copula principalis affirmatur, i. cum copulę principali nullum negationis signum præfigitur, vt, homo est rationalis.

Negatiua est, in qua copula principalis negatur, i, quando verbo principali præfigitur negationis signum, vt, homo non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam, duo notanda sunt. 1. Quod in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quæuis propositionis pars, sed solum copula respicienda est, non vero prædicati vel subiecti: vbi enim verbum non negatur, licet & subiectum & prædicatum negentur, propositio affirmatiua erit, vt, non homo est non equus.

Secundo notandum, quod non ex cuiuscunq; copulæ affirmatione vel negatione in propositione æstimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solum ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Vt hæc propositio, qui non studet est indoctus, est affirmatiua, quia principale verbum affirmatur, licet negetur alterum. Hæc autem, quicunque viuit non est mortuus, est negatiua, quia principale verbum negatur.

Duplex enim copula est,

- Principalis cuius vi subiectum & prædicatum in propositione copulantur.
- Minus principalis, quæ non connectit prædicatum subiecto, sed partes subiecti ad se inuicem, aut partes prædicati ad se inuicem. Vt in hac propositione, *Socrates* qui est Philosophus est fœlix, prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subiecti, eius partes inuicem connectens; hoc enim totum, *Socrates*

crates qui est Philosophus, habet locum subiecti in ea propositione: Verbum autem posterius est verbum principale, & propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subiecto, &c.

Nota quod apud dialecticos negatio est triplex:

Priuans, vt homo est indoctus.

Infinitans, vt homo est non doctus.

Negans, vt homo non est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionē negatiuam facit. Ita quod negatio præposita alijs partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis, sed eius solum termini cui coniungitur.

Ob. Arist. in lib. de Interpretatione, cap. de oratione, facit affirmationem & negationē species propositionis, ergo nō sunt eius qualitates.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur:

Formaliter, pro compositione affirmatiua, vel negatiua prædicati cum subiecto, sic qualitates sunt.

Materialiter, pro propositione affirmatiua, vel propositione negatiua, sic species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negatiua est, nullus homo est Asinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subiecto. Ergo negatiua propositio male definitur.

Sol. Præponitur:
- Quoad vocem, subiecto.
- Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum vniuersalitatis, in subiectum, sed quatenus signum negationis, in verbum vim exercet.

Notandum enim, quod signa negatiuæ qualitatis sunt duplicia. Alia
- Pure negatiua, vt non, nec &c.
- Mixta quæ cum negatione i qualitate, etiam vniuersalitatem, id est, quantitatē propositionis designant: Vt nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis præponitur propositioni licet quantum ad quantitatem vim exercet in subiectū, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatem propositionis à subiecto, qualitatem à copula sumendam esse.

Obiect. Hæc propositio, *Socrates* est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cum vnum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergo pro-

propositio insufficienter diuiditur secundum qualitatem.

Pura { Affirmantes, vt Socrates est. / aut Negantes, vt Socrates non est.

Mixtæ quæ vtramque qualitatem participant, partimque affirmatiuæ, partimque negatiuæ sunt, vt *Socrates* est, vel non est, cum alterum principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Sol. Propositiones affirmatiuæ & negatiuæ sunt, vel

Obiect. Si negatio debet præcedere verbum in negatiua propositione, aut ergo mediate, aut immediate: Non mediate, quia tum hæc est negatiua non homo est animal: Nec immediate, quia tum hæc non est negatiua, nullus homo est animal, quia præcedit negatio immediate non verbum, sed subiectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum immediate, aut quoad vocem, vt in hac, homo non est bos; aut saltem quoad sensum & vim, vt in hac, nullus homo est bos: Nam quamuis signum (nullus) immediate præcedat subiectum, tamen exercet vim & in subiectum, vt est signum vniuersale, & in verbum, vt est signum negatiuum.

Ob. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmatiua, in ea tamen negatio præponitur verbo principali, Ergo. Antecedens.

dens patet, quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. Ista propositio { In voce negativa est, quia copula negatur. / In sensu affirmativa, quia eam duplex negatio facit huic affirmanti æquivalere, homo est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primò, Quod duæ negationes tum solum propositionem in sensu affirmantem faciunt, vbi altera negationum verbo immediatè præfigitur, aliter non faciunt affirmativam. Vt hæc propositio, non homo est non animal, affirmans formaliter est & quoad vocem & quoad sensum, licet sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediatè præponitur. At hæc, non homo non est animal, affirmans est solum quoad sensum & æquivalentiam, quia idem significat quod homo est animal.

Secundo. Notanda hæc generalis regula, quod pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modò una earum semper verbo immediatè præponatur, vt, homo non est non animal, in sensu affirmativa est, ob pares negationes; hæc autem, non homo non est non animal, negativa, ob impares.

SECTIO

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

SEcundum triplicem propositionis diuisionẽ, triplex fieri potest quæstio de propositione: Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideoque ex diuisione propositionis secundum substantiam est respondendum. Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideoque ad eam ex diuisione quoad quantitatem respondendum est, Nempe esse vel vniuersalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis diuisione respondendum est. Esse veram, vel falsam, vel affirmatiuam, vel negatiuam. Vt in hac propositione. Omnis homo viuit, si quæras quæ est? respondes categoricam. Si quæratur quanta est? respondes vniuersalem. Si qualis? respondes affirmatiuam. Vnde versus.

Quæ? Ca: vel Hyp. Qualis? Ne: vel af. vni
Quanta? Par. In Sin.

Nota, quod cùm propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem: non veram & propriè dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & impropriè acceptam, quomodo sumuntur pro ijs quæ habent similitudinem substantiæ, quantitatis, qualitatis.

SECTIO

SECTIO XIII.

De accidentibus Categoricæ propositionis, & primo de oppositione, eiusq; legibus.

Propositionis accidentia sunt tria,
- Oppositio.
- Æquipollentia.
- Conuersio.

Apud dialecticos est oppositio duplex,
- Incomplexa, quæ est repugnantia duorum non permittentium se simul in eodem subiecto, sicut calor frigori, visus cæcitati opponitur, de hac agitur in postprædicamentis.
- Complexa, quæ est repugnantia propositionum, de qua hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum categoricarum propositionum, vel secundum quantitatem, vel qualitatem, vel vtramque, eodem manente subiecto & prædicato.

Ad quam definitionem intelligendam, notandum ad oppositionem, has conditio-
- 1. Quoad terminos, vt nulla vox mutetur.
- 2. Quoad terminorum ordinem, vt subiectum non mutetur in prædicatum, &c.
- 3. Quoad significationem, vt vnà cum eadem voce, eadem

nes exigi debere: vt idem sit subiectum, & prædicatum & copula. Tum dem significatio retineatur. 4 Quoad significandi modum, vt nulla sit in vlla earum circumstantia loci, aut temporis &c. mutatio, sed iisdem prorsus modis omnes termini capiantur.

Est autem quadruplex propositionum oppositio, { Contraria, Subcontraria, Subalterna. } { Contradictoria.

Propositiones contrariæ, sunt duæ propositiones vniuersales, sibi inuicem repugnantes secundum qualitatem. i. sunt vniuersalis affirmatiua & vniuersalis negatiua, eiusdem subiecti & prædicati: vt hæ, omnis homo curit, nullus homo curit.

Propositiones subcontrariæ, sunt duæ propositiones particulares sibi inuicem repugnantes secundum qualitatem, i. quarum altera est affirmatiua, altera negatiua: vt hæ, Aliquis homo legit, Aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ propositiones sibi inuicem repugnantes, & secundum quantitatem, & secundum qualitatem, i. sunt propositiones, quarum altera est vniuersalis, altera particularis; altera etiam affirmatiua, altera negatiua: vt hæ, omnis homo est viuens, aliquis homo non est viuens.

Propositiones subalternæ, sunt duæ propositiones sibi inuicem repugnantes solum secundum quantitatem, i. quarum vna est vniuersalis

uersalis, altera particularis, sed ambæ eiusdem qualitatis: vt hæ, omnis homo viuit, aliquis homo viuit.

Ex dictis apparet propositiones esse trifariam oppositas, nempe

- Secundum qualitatem solum, vt Contrariæ, & Subcontrariæ.
- Secundum quantitatem solum, vt subalternæ.
- Secundum vtramque, tum quantitatem, tum qualitatem, vt Contradictoriæ.

SECTIO XIV.

De oppositorum legibus.

Contrariarum propositionum tres sunt leges:

- Prima. In materia necessaria & impossibili, non possunt ambæ esse simul falsæ: vt, omnis homo est animal, nullus homo est animal, altera vera est.
- Secunda. In materia contingenti, possunt ambæ simul esse falsæ: vt, omnis homo est doctus, nullus homo est doctus, vtraque falsa est.
- Tertia. Impossibile est vtrasque contrarias in quauis materia esse simul veras: vt patet per omnes materiæ modum exempla facienti.

Sub-

Subcontrariarum etiam propositionum tres sunt leges, scilicet,

Prima. In materia necessaria, & impossibili, ambæ non possunt esse simul veræ, vel simul falsæ: vt, quidam homo viuit, quidam homo non viuit: quidam homo est equus, quidam homo non est equus.

Secunda. In materia contingenti, ambæ possunt esse veræ: vt in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ sunt.

Tertia. Impossibile est in quauis materia vtrasque esse simul falsas, sed altera semper vera erit, vt patet per omnia exempla discurrenti.

Contradicentium autem vnica est & vniuersalis lex. Impossibile est in quauis materia vtrasque esse vel veras, vel vtrasque falsas. Sed vnam semper earum veram esse, alteram falsam necesse est. Vt omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat.

Prima. Si subalternans vel vniuersalis sit vera, tum etiam subalternata seu particularis erit vera. Sed non è conuerso. Vt si hæc sit vera, omnis homo spirat, tum & hæc

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Subalternarum item duæ sunt leges.

Secunda. Si subalternata seu particularis sit falsa, tum subalternans seu vniuersalis falsa erit. Vt si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è conuerso.

SECTIO XV.

In quæ dubitationes resoluuntur.

Ob. 1. Aristot. diuidens propositionem, *lib.* 1. *de Interpret. cap. de Enunciatione*, subalternarum propositionum non meminit. Ergò propositiones subalternæ non sunt oppositæ.

Resp. Oppositio propositionum est duplex:

Secundum qualitatem, & sic non opponuntur, hanc autem solum *Arist.* diuidit.

Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Ob. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, vt docet *Porphyr.* in Communib. generis & proprij: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam dissident

tum

tum quantitate tum qualitate. Ergo eæ non sunt oppositionis species.

Resp. Genus est duplex,
- Vnivocum de quo loquitur *Porphyr.*, tale genus oppositio non est.
- Analogum, quod sustinet proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio; hoc vero prædicari potest secundum magis & minus.

Obj. Si oppositio sit in propositione, sunt ergo in tota propositione, aut in aliqua parte; non in aliqua parte, quia est idem subiectum, prædicatum, & copula in vtrisque. Nec in tota, nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse. Ergo

Resp. Propositio consideratur bifariam,
- Absolute secundum essentiam, sic non est in ea oppositio, cum eadem omnes partes habeant.
- Contracte, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Vnde non convenit propositioni in quantum propositio, sed in quantum tanta vel talis propositio, s. vniversalis & particularis, affirmativa & negativa. Dico igitur oppositionem esse in tota pro-

propositione, & sic omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis. Licet autem omnes partes eædem sint, quoad terminos, non tamen quoad enuntiandi modum, quia in altera enuntiatur affirmate, in altera negate, vel in altera vniuersaliter, in altera particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ quarum vna continetur in altera. Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub vniuersali. Ergo,

Secundum rem, vt illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Resp. Oppositio propositionum duplex est:

Secundum modum enuntiandi, vt illæ quæ diuersum habent modum siue qualitatis, cum altera affirmata sit, altera negata; siue quantitatis, vt cum altera sit vniuersalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Illæ propositiones, *Socrates* viuit, *Socrates* non viuit, sunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur; sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergo contradictoriæ male definiuntur.

Per-

Perfectè, quæ & quantitate discrepant & qualitate, vt illæ quarum vna est vniuersalis, altera particularis, vna affirmans altera negans.

Imperfectè, quæ in qualitate sola dissentiunt, vt duæ singulares, quarum altera affirmatio, altera negatiua est: vt *Socrates* est, *Socrates* non est: Perfecta autem contradictoria supra definiebatur, non sic imperfecta.

Obiect. Indefinitæ propositiones sibi inuicem opponuntur, vt homo est niger, homo non est niger? At nec contrariè, quia sic solum vniuersales, nec subcontrariè, quia sic solum particulares, nec aliquo alio modo, vt ex earum definitionibus patet. Ergo diuisio oppositionis insufficiens est.

Formalis. Et sic, vt dictum est, solū duæ vniuersales, quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt, & duæ particulares altera affirmans, altera negans, subcontrariæ.

Secundum æquiualentiam. Et sic indefinitæ propositiones opponuntur contrariè aut subcontrariè. Nam semper inde-

Contradictoriæ propositiones sunt duplices, nimirum vel

Solut. Contradictoriæ propositiones sunt duplices, nimirum vel

Solut. Oppositio propositionum contraria vel subcontraria est duplex. Altera

indefinitæ propositiones oppositæ, in materia necessaria contrariæ sunt, subcontrariæ verò in materia contingente.

Obiect. In omni oppositione subiectum eodem modo accipi debet; nam aliter esset æquiuocatio in propositione; sed in contradictorijs eodem modo non accipitur, quia in altera vniuersaliter sumitur, in altera particulariter. Ergo inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictorijs eodem modo capitur subiectum, quantum ad significationem & proprium sensum; quia eandem rem significat in vtraque propositione: sed non quantum ad extensionem siue quantitatem significationis, quia in altera vniuersaliter, in altera particulariter rem eandem significat: æquiuocatio autem est non vbi quantitas, sed vbi significatio vocis immutatur.

Obiect. Illæ propositiones opponuntur contrarie, omnis homo est albus, omnis homo est niger. At ambæ sunt affirmatiuæ. Ergo contrariæ male definiuntur.

Secundum formam, quando ijsdem existentibus propositionis partibus, contrarius est enunciandi modus, vt altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ.

Se-

Sol. Contrariæ propositiones aliquæ dicuntur, vel

Secundum materiam, quando ipsarum propositionū partes sibi inuicem sunt contrariæ: sic verò eæ propositiones contrariæ sunt cum prædicata habeant contraria. Nota etiam quod contrarietas materiæ, à contrarietate terminorum: contrarietas formæ à contrarietate signorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, respectu habito ad prædicatum, non simpliciter respectu totius propositionis.

Obiect. Istæ propositiones, omne animal est homo, nullum animal est homo, sunt contrariæ in materia necessaria vel impossibili: at Ambæ sunt falsæ. Ergo prima lex contrariarum falsa est. Maior probatur, quia si essent propositiones contingentes, tum per secundam legem ambæ possent esse simul falsæ, & per definitionem contingentis supra assignatam, omne animal posset esse homo, & sic brutum homo esse posset.

Solut. Ista regula vt reliquæ omnes, intelligenda est de materia necessaria & impossibili, vbi prædicatio directa est: At verò in istis prædicatio est indirecta.

Præ-

Prædicatio est
- Directa, quando communius de eo quod est minus commune dicitur: vt, homo est animal.
- Indirecta, quando id quod minus commune est de eo affirmatur, quod est magis cõmune: vt, animal est homo.

Nota igitur quod in omnibus istis regulis directa prædicatio intelligitur.

Obiect. Illæ propositiones, Nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoriæ, at ambæ sunt falsæ. Ergo lex contradicentium fallax est. Probo minorem: hæc enim, nullus homo est species, est falsa, quia homo in vniuersali speciei est, vt ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species, nam aliquis homo est individuum, scil. vagum, individuum autem species esse non potest.

Solut. Ista regula intelligenda est in prædicatione reali, non intentionali.

Prædicatio enim
- Realis, vbi res de re prædicatur: vt, homo est animal, homo est doctus.
- Intentionalis, vbi vox artis prædicatur: vt, homo est species, animal est genus, in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet

2. Val

2. Vel dicendum quod in ea propositione signum (aliquis) potest esse determinatio

Rei, ad hunc sensum, aliquis homo, id est, homo particularis est species, sic quidem falsa est.

Modi, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo aliquo modo sumptus, est species, sic vera est: quia homo aliquo modo sumptus, scil. in vniuersali, est species.

Ob. Ad positionem vniuersalis, non sequitur positio particularis, vt non sequitur, posito homine, poni *Socratem*, quia homo manet corrupto *Socrate*. At propositio subalternans est vniuersalis, subalternata est particularis. Ergo male statuitur ea lex subalternarum, Si subalterna sit vera, subalternata est vera.

Soluti. Vniuersale est duplex,

Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis prædicari, vt animal, saxum, &c. Ad positionem autem talis vniuersalis non sequitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil aliud est quam vniuersalis propositio Ad eius autem positionem, particularem poni necesse est.

SECTIO XVI.

De Æquipollentia propositionum.

ÆQuipollentia est duarum propositionum categoricarum æquiualentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate, per aduentum negationis.

Ad cuius explicationem primo notandum, quod æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

- Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquiualentiæ idem significant.
- Specialiter, & distincte, & sic æquiualentia pro eadem significatione (nam idem est æquiualentia quod eadem significatio) terminorum aut propositionum; æquipollentia autem pro æquiualentia propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquiualentia, est genus æquipollentiæ.

Secundo notandum quod duplex est propositionum æquiualentia,

- Materialis, ratione terminorum, quando ſ. constant ex terminis eiusdem significationis: vt, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.
- Formalis, & artificiosa: quando ſ propositiones (aliter repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc vero sola hoc in loco intelligitur.

Notandum igitur vt ex definitione colligitur, quod duæ conditiones ad propositionum æquipollentiam requiruntur,

1. Vt in sensu penitus conueniant, eandemque plane significationem habeant, easdemque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis, qualitatis.

2. Vt ista æquiualentia fiat ratione adiunctæ negationis. Nam si à naturali conuenientia vel vniuocatione ipsorum terminorum proueniat, proprie æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est huius loci quæ ambas conditiones habet.

SECTIO XVII.

De Æquipollentiæ Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo vniuersali aut particulari præponatur negatio, æquipollet suo contradictorio. Id est, Si sint duæ propositiones sibi inuicem contradictoriæ, præposita alteri earum negatione, fit alteri æquipolleus. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt: Omnis homo est albus,

quidam homo non est albus. Si igitur alteri earum negationem præposueris, vt, non omnis homo est albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non est albus, i. eiusdem prorsus sensus & significationis.

Secunda regula. Si alicui signo vniuersali, postponatur negatio, æquipollet suo contrario. Id est, Si duæ propositiones vniuersales sint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ sunt contrariæ, si signo alterius earum postposueris negationem, fiunt æquipollentes. Vt, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ sunt. Si igitur signo alterius earum postposueris negationem, vt, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui signo vniuersali, aut particulari, & præponatur & postponatur negatio, æquipollet suo subalterno. Id est, Si duæ propositiones subalternæ proponantur, vt, omnis homo est animal, quidam homo est animal: si præponatur & postponatur alteri earum negatio, vt, non omnis homo non est animal, fit alteri æquipollens, quidam homo est animal.

Vnde breuiter colligitur, quod negatio signo atque subiecto propositionis,

1. Præposita,
2. Postposita,
3. Præposita & postposita,

} In {

1. Contradictorijs,
2. Contrarijs
3. Subalternis,

} Æquipollentiam facit.

Exempli

Exempli gratia.

Non omnis, quidam non: Omnis non, quasi nullus,
Non nullus, quidam, Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus: Non quidam non, valet omnis,
Non alter, neuter: Neuter non præstat vterque.

Notandum, quod regulæ æquipollentiarum traduntur solum de contradictorijs, contrarijs, & subalternis: de subcontrarijs autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. Præ, Contradic. 2. Post, Contrar. 3. Præ, postque, Subalter.

1, Id est. Si vni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo vnius ex contrarijs postponas negationem, facis æquipollentes ex contrarijs, 3. Si signo vnius ex subalternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex subalternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes resoluuntur.

Ob. NVlla negatio dat propositioni quantitatem, ergo negatio præposita signo particulari ei non dat vniuersalem quantitatem. Et proinde prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est qualitas propositionis, qualitas autem quantitatem dare non potest.

Sol. Negatio duplicem habet in propositione affectum, alterum

Immediatum, quod est negare id, quod post se sequitur.

Mediatum, quod est ponere oppositum illius, quod ipsa negat. Itaque negatio per se solum negat, per accidens tamen & ex consequenti variat & mutat quantitatem signi cui adiungitur. Ideoque quando negat quantitatem vniuersalem, ex consequenti ponit particularem, & negans particularem, ex consequenti ponit vniuersalem, & denique negans negationem, consequenter ponit affirmationem.

Ob. Contradictoriæ semper repugnant in quãtitate & qualitate, vt ex earum definitionibus patet, ergo nunquam sunt æquipollentes. Argumentum clarum, quia æquipollentes in quantitate & qualitate conueniunt.

Resp. Verum est. Contradictoriæ quamdiu manent contradictoriæ, nunquam æquipollent. At negatione præposita, desinunt esse contradictoriæ, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio siue præposita, siue postposita signo, est eiusdem semper naturæ & virtutis; at negatio præposita signo non facit æquipollere contrarias, sed contradictorias. Ergo nec post-

postpositа contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendum quod negatio absolute & in se considerata, eadem est vbicunque posita sit in propositione, sed non est eadem respectu effectus quem in propositione exercet. Natura enim negationis est id tantum negare quod post ipsam sequitur in propositione. Ideo præpositа quantitati in contradicentibus ipsam tollit: quam, si postponatur vt in contrarijs, nequaquam tollit.

Ob. Duæ subalternæ propositiones minus repugnant quam duæ contradictoriæ. Ergo facilius ad æquipollentiam reuocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam sufficit vna negatio. Ergo ad æquipollentiam subalternarum duæ negationes necessariæ non sunt.

Sol. Duæ negationes si voces respicias, plus aliquid sunt quam vna negatio: At quoad actum negandi, minus sunt, quia vna alterius vim impedit. Idcirco qualitatem propositionis non immutant, quod faciunt in æquipollentia contradicentium, sed quantitatem solum. Nam prior negatio facit vt mutetur qualitas: posterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca secunda adijcitur, non vt plus mutetur propositio, sed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in subalternis vera esset, tum duæ negationes affirmationem facerent, vt hæc, non aliquis homo non est doctus, æquipolleret huic, omnis homo est doctus;

sed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt oppositæ, at vnum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest: quatenus alteram negationem negat, negata enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, à contrario suo tollitur, vt axioma Philosophorum habet. At vna negatio non est alteri contraria. Ergo vna alteram non tollit.

Sol. Negationes illæ bifariam considerantur, nempe vel

- Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contraria non sunt.
- Quatenus vna negat, altera negatur, i. vna quasi agit, altera patitur, & sic contraria dici possunt. Ex. g. In hac propositione, non aliquis homo non viuit. Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, actiue se habet & negat; sin vero ad negationem præcedentis, passiue se habet & negatur.

Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ. Quod per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, vt s. proxime sit postposita signo, & præ-

præpoſita ſubiecto: Sed mediata, vt negatio ſigno & ſubiecto poſtponatur, & immediate antecedat copulam propoſitionis. Nam aliter non totam propoſitionem ſed ſolummodo propoſitionis ſubiectum immutaret.

SECTIO XIX.

De conuerſione Propoſitionum.

Apud dialecticos triplex conuerſio eſt,

1. In rebus abſolutis, inter terminos, qui de ſe mutuo vniuerſaliter affirmantur, vt inter hominem & riſibile: Nam omnis homo riſibilis eſt, omne riſibile homo eſt.

2 In relatiuis, inter terminos, qui ſe mutuo reſpiciunt, vt inter patrem & filium: Nam omnis pater eſt filij pater, & omnis filius eſt patris filius.

3 In propoſitionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos qui hos tres conuerſionis modos accurate nominibus diſtinguunt, & eam quæ eſt inter terminos abſolutos vocant conuertibilitatem, quæ inter relatiua conuertentiam, quæ autem inter propoſitiones propriè conuerſionem.

Conuerſio definitur. Commutatio apta termino-

rum propositionis: Ad quam intelligendum nota quod dicitur.

Commutatio terminorum.] Vbi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, vt subiectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subiecti transeat, vt ex. gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] 1. Cum tali habitudine & cohærentia ad se inuicem, vt in recta consequentia, vna propositio ex altera inferatur. Vt in his, nullus homo est equus, ergo nullus equus est homo. Et in his, omnis homo est animal, Ergo aliquod animal est homo.

Nota autem quod ex his propositionibus: altera dicitur conuertia, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione? Altera vero conuertens, ea nempe quæ est consequens.

Aduertendum itaque quod tres conditiones requiruntur ad propositionum conuersionem:

1. Vt sint eædem voces in vtraque propositione, subiecti, prædicati, copulæ.

2 Vt sit commutatio subiecti, in locum prædicati, & contra.

3 Vt mutuo præpositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. vt si vna sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundum se totam, vel saltem aliquam partem. Qua de causa hæ non conuertuntur, omnis homo

est

est animal, & omne animal est homo, quia prior vera est, altera falsa.

SECTIO XX.

De tribus Conuersionis Modis.

Est autem triplex conuersio propositionum,
1 Simplex, vel vniuersalis.
2 Per accidens, vel particularis.
3 Per contrapositionem.

Conuersio simplex, est 1. *mutatio mera subiecti in locum prædicati, & è contra,* 2. *manente eadem propositionis quantitate & qualitate.* Cuius definitionis duæ partes notandæ sunt.

Prior. *Pura mutatio subiecti in locum prædicati & è contra.* id est, Mutatio tantum ordinis terminorum. Vt distinguatur à conuersione per contrapositionem, in qua non solum ordo terminorum mutatur, sed etiam extensio, cum termini finiti mutentur in terminos infinitos.

Posterior. *Manente eadem qualitate & quantitate.*] Quæ adijcitur vt discernatur à conuersione per Accidens; In ea enim quantitas propositionis mutatur, vt infra apparebit.

Vniuersali negatiuæ, vt nullus homo est lapis. Ergo nullus

nullus lapis est homo. Non autem vniuersali affirmatiuæ, quia non sequitur, omnis homo est corpus. Ergo, omne corpus est homo.

Notandum vero quod hic conuersionis modus conuenit tantum propositioni

Et particulari affirmatiuæ, vt, quidam homo est animal. Ergo, quoddam animal est homo. Non autem particulari negatiuæ, quia non sequitur, aliquod animal non est homo. Ergo, aliquis homo non est animal.

2 *Conuersio per accidens, est* 1. *mera transpositio subiecti in locum prædicati & è contra :* 2. *eadem manente qualitate, sed mutata quantitate.* Cuius etiam duæ partes:

Prior. *Mera transpositio subiecti, &c.* i. Mutatio solum ordinis, Vt distinguatur à conuersione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manente qualitate, sed mutata quantitate,* i Vniuersali propositione facta particulari, Vt distinguatur à conuersione simplici.

Notandum vero quod hoc conuersionis modo conuertitur solum

Vniuersalis affirmatiua in particularem affirmatiuam, vt omnis homo est animal: Ergo aliquod animal est homo. Et vniuersalis negatiua in particularem negatiuam. Vt nullus homo est equus: Ergo, aliquis equus non est homo.

3. *Conuersio*

3. *Conuersio per contrapositionem, Est* 1. *mutatio subiecti in locum prædicati & è conuerso:* 2. *manente eadem quantitate & qualitate, sed* 3. *terminis finitis mutatis in infinitos. Vt omnis homo est animal, & omne non animal est non homo.* Tres eius definitionis partes.

Prima: *Mutatio subiecti, &c.*] In qua cum aliis conuersionis modis conuenit.

Secunda: *Manente eadem quantitate, &c.*] Vt discernatur à conuersione per accidens, in qua quantitas vniuersalis in particularem mutatur.

Tertia: *Mutatis terminis finitis in infinitos.*] Vt distinguatur ab vtrisq; reliquis conuersionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solum ordinis vel quantitatis.

Notandum autem quod iste conuersionis modus conuenit tum propositioni,

1. Vniuersali affirmatiuæ, vt conuertatur in seipsam, vt, Omnis homo est viuens: Ergo omne non viuens est non homo.

2. Particulari negatiuæ, vt conuertatur in seipsam, Vt, quidam equus non est albus. Ergo, Quoddam non album non est non equus.

Prima dicitur simplex, quia in ea est simplex & vnica mutatio, sc. ordinis prædicati & subiecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda

De istorum autem modorum nominibus, nota quod conuersio:

Secunda, per accidens: quia per eam propositio non conuertitur secundum se totam, sed secundum aliquam sui partem, i. non secundum omnia, sed quædam subiecta tantum.

Tertia, per contrapositionem, quia in ea est contraria terminorum positio, cum ponantur vt finiti in vna, & vt infiniti in altera propositione.

Quocirca propria nota conuersionis simplicis, est mutatio ordinis subiecti & prædicati, sine omni alia mutatione. 2. Propria nota conuersionis per accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria denique nota conuersionis per contrapositionem, est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De prædictis conuersionis modis nota hos Versus à Sophista:

Feci simpliciter, conuertitur Eua per Acci.
Aſt O per Contra: Sic fit conuerſio tota

Ad hos rite intelligendos. Nota, quod *A*, est proprius character & nota, qua Sophista designat propositionem vniuersalem affirmantem. *E*, vniuersalem negantem. *I*, particularem affirmantem. *O*, particularem negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i vniuersalis negatiua designata per *E*. & particularis affirmatiua designata per *I*. conuertuntur simpliciter.

citer. *Eua* i. vniuersalis negatiua designata per *E*, & vniuersalis affirmata designata per *A*, conuertuntur per Accidens. *Ast. O* i vniuersalis affirmatiua designata per *A*, & particularis negatiua designata per *O*, conuertuntur per contrapositionem.

Ne autem in propositionum conuersione aliqua difficultas lateat, obseruandæ sunt hę tres conditiones:

1 Vt in conuersione totum extremum accipiatur, vt hæc propositio, nullus homo est peior asino, non debet conuerti. Ergo nullus asinus est peior homine, quia totum prædicatum non transponitur, sed, nihil peius asino est homo.

2 Vt sit eadem suppositio & significatio cuiusq; termini in vtraque: Vt hæc propositio nullus homo est species: non potest conuerti, ergo, nulla species est homo, quia homo sumitur in priori distributiue, in posteriori confuse.

3 Vt obseruetur amplificatio in copula, i. conueniens extensio ipsius verbi ad aliud tempus, vt seruetur apta terminorum applicatio. Vt hæc propositio, aliquis vir fuit infans, conuerti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis qui fuit infans est vir.

SECT.

SECTIO XXI.

Dubitationes resoluuntur.

Ob. HÆc propositio vniuersalis affirmans [*omnis homo est risibilis*] conuertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conuersione, vt *ex definitione patet*: Ergo vniuersalis propositio affirmans conuertitur simpliciter.

Resp. 1. Propositiones duplices sunt, aliæ ex terminis
- Aequalibus, cum subiectum & prædicatum æque latè patent, vt in hac propositione, *homo est risibilis.*
- Inæqualibus, cum subiectum latius patet prædicato, vel è contra, vt in his propositionibus, *animal est homo, homo est animal:* de his vero non de illis intelligitur, quod simplex conuersio negatiuæ, & non affirmatiuæ propositioni conuenit.

Resp. 2. Vel dicendum quod duplex est conuersio,
- Materialis, ex mutua terminorum inter se cohærentia, & hæc conuenire potest vniuersaliter affirmantibus.
- Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conuersionis pendet, & hæc solum negantibus conuenire potest.

Ob.

Ob. Hæc est simplex conuersio: *Socrates est homo, quidam homo est Socrates*, quia non est conuersio per *accidens*, aut per *contrapositionem*; sed ibi est mutatio quantitatis singularis, in particularem, Ergo simplex conuersio male definitur.

Resp. Singularis, & particularis quantitas distinguuntur, quoad modum *enuntiationis*, non quoad modum *conuersionis*: nam idem modus conuersionis conuenit singularibus & indefinitis, qui conuenit particularibus.

Ob. Non sequitur: *Quidam liber est in domo*, Ergo, *Quædam domus est in libro*. Igitur conuersio simplex non conuenit particularibus.

Resp. Non est legitima conuersio, quia totum prædicatum non transfertur in locum subiecti, sed sic conuerti debet: *quidam liber est in domo*: Ergo, *quiddam in domo est liber*.

Ob. Vbi est mutatio à finito in infinitum, est mutatio quantitatis, sed in conuersione per *contrapositionem* est talis mutatio. Ergo est mutatio quantitatis.

Resp. Est mutatio quantitatis in terminis, non in propositione, quæ semper manet in sensu eiusdem quantitatis, cum idem signum retineatur.

Ob. Conuersio est mutatio, ergo vbi est duplex mutatio non est simplex conuersio. At in conuersione simplici est duplex mutatio; nam tum subiectum, tum prædicatum mutatur. Diuersarum autem rerum diuersa est mutatio: Ergo non bene definitur simplex conuersio.

Resp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciantur partes propositionis, sed est vnica mutatio, si tota propositio spectetur.

2 Vel dicendum quod sunt duæ mutationes in numero, sed vnica in specie.

SECTIO XXII.

De propositione hypothetica.

PRopositio hypothetica est quæ cõstat ex pluribus categoricis per coniunctionem vnitis; vt, homo viuit, & lapis non viuit; cuius definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ constat ex pluribus categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypothetiæ.

Materia hypotheticæ duplex,
- 1. Proxima: ipsæ propositiones categoricæ.
- 2. Remota: termini simplices ex quibus categoricæ conficiuntur.

Posterior (vnitis per coniunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa vnio categoricarum per coniunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma,
- 1. Partis, quæ in categorica est ipsa copula: in hypothetica ipsa coniunctio.
- 2. Totius, quæ in categorica est vnio extremorum per copulam: in hypothetica est vnio categoricarum per coniunctionem.

Est

Est autem triplex propositio hypothetica:
1. Conditionalis.
2. Copulatiua,
3. Disiunctiua.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in qua duæ categoricæ coniunguntur per notam conditionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Vnde tres sunt species conditionalis:
1. Causalis, in qua vniuntur propositiones categoricæ coniunctione causali, vt, quia homo habet pulmonem spirat.
2. Rationalis, in qua vniuntur coniunctione illatiua, aut argumentationis: vt, homo spirat, ergo pulmonem habet.
3. Conditionalis, proprie, in qua vniuntur coniunctione conditionis: vt, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quod in hisce omnibus argumentatio includitur, vnde propositio altera nominatur antecedens, s. prior, quæ s. habet rationem inferentis: altera vero consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: vt in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet, est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2 Copulatiua propositio est hypothetica, in qua coniunguntur plures propositiones categoricæ,

tegoricæ, per coniunctionem copulationis: vt, Deus est verus, & omnis homo mendax.

Propositio copulatiua est duplex, alia
- 1. Expressa, vbi nota copulationis exprimitur, vt in præcedenti instantia.
- 2. Implicita, in qua inuenitur aliquod aduerbium coniunctioni implicitè annexum.

Siue
- 1. Tempus: vt, quando ego curro, vos sedetis.
- 2. Loci: vt, vbi ego studeo, vos luditis.
- 3. Aduersationis: vt, *Paulus* est Apostolus, sicuti *Petrus*.
- 4. Relationis: vt, tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & similes, in quibus est aut expressa, aut tacita copulatiua, inter copulatiuas recensentur, quatenus vi & sensu copulatiua nota in his semper includitur.

3 Disiunctiua propositio est in qua connectuntur plures categoricæ per coniunctionem disiunctiuam: vt, *Socrates* fuit philosophus, aut *Plato* non fuit.

1. De veritate & falsitate harum propositionum notandum, quod conditionalis ea vera, in qua est bona consequentia, i. in qua talis est cohærentia propositionum categoricarum, vt si antecedens sit vera, consequens etiam

etiam necessario erit vera, vt, si homo spiritum ducit, tum viuit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia, & in qua antecedens vera esse potest, interim vt consequens sit falsa: vt (si homo viuit, lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentia.

2 Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditionales requiruntur. Sic vt
- 1 Vtraque pars sit vera.
- 2 Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.

3 *Copulativa* vera est cuius omnes propositiones categoricæ sunt veræ, illa autem falsa in qua aliqua eius pars & aliqua propositio falsa est.

Vnde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem vnius falsitas sufficit: vt hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers:) hæc autem falsa (homo est rationalis, & equus est risibilis.)

4 *Disiunctiua*, ea vera est cuius aliqua propositio vera est, licet aliæ falsæ sint: falsa vero ea est in qua ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem, omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur: vt hæc vera, (ignis vel

est

est calidus vel frigidus:) hæc falsa (vel homo est bos, vel equus est asinus.)

Duplicia sunt accidentia categoricæ propositionis

2. Immediata, quæ naturam categoricæ proxime sequuntur, vt quantitas & qualitas, & hæ conueniunt hypotheticæ gratia categoricæ.

3. Mediata, quæ secundario & mediante quantitate & qualitate conueniunt, vt oppositio, æquipollentia, conuersio, & hæ hypotheticæ omnino non conueniunt.

Obiect. Hæc est conditionalis, si sol lucet tum bos est animal; sed nec vera, quia consequentia mala est; nec falsa, quia ea non est falsa cuius omnes partes sunt veræ, Ergo conditionalis male definitur.

Resp. In ea conditionali duo spectantur,

1. Materia & categorica ex quibus conficitur & quoad hanc est vera

2. Forma, & consequentia vnius ad alteram & quoad, hanc falsa est.

Obiect. Illa propositio est copulatiua, *Socrat*, & *Plato* philosophantur; sed in eo non sunt duæ propositiones categoricæ vt per se patet, ergo non est hypothetica. Maior manifesta est, quia est in ea copulatio, ergo est copulatiua.

1. Imper-

Resp. Copulatio est duplex,
1. Imperfecta, ſ. terminorum quando in vno ſubiecto vnove prædicato plures termini copulantur per coniunctionem, & talis non facit hypotheticam propoſitionem.
2. Perfecta, ſ. propoſitionũ, quando plures propoſitiones copulantur, & talis hoc in loco intelligitur; eſt ergo ea copulatiua quantum ad ſubiectum, non vero ſecundum ſe totam.

Ob. Totum nihil aliud eſt quam omnes ſuas partes, ergo vt tota copulatiua falſa ſit, neceſſe eſt vt omnes eius partes ſint falſæ, & conſequenter vna pars non ſufficit ad falſitatem copulatiuæ.

Resp. Totum capitur
1. Diſtributiue pro omnibus partibus ſigillatim acceptis, & ſi tota ſit falſa, ſingulas partes oportet eſſe falſas.
2. Collectiue pro omnibus ſimul ſumptis, & ſic niſi omnes partes veræ ſint, propoſitio integra falſa erit.

Obiect. Coniungere & Diſiungere ſunt contraria: at contraria eidem ſimul non conueniunt, ergo eadem coniunctio non poteſt ſimul coniungere & diſiungere eaſdem propoſitiones: at coniunctio diſiunctiua coniungit eas propoſitiones: ergo non diſiungit

Resp. Coniungere & diſiungere non ſunt contraria,

contraria, nisi idem modus intelligatur, sed est hic diuersus modus, nam nota disiunctiua coniungit eas quantum ad voces: disiungit vero quantum ad significata.

Obiect. Hæc disiunctiua est vera, *Iohannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra eius propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem responderi potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinate, sed indeterminate, & sic disiuncta vera requirit aliquam partem veram, vel definite, vel saltem indefinite.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet Philosophari: nam non est categorica cum constet ex duabus categoricis, in ea tamen duæ categoricæ non vniuntur per coniunctionem: ergo hypothetica male definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis vnitis per coniunctionem aut explicatam & apertam, aut implicitam & intellectam: sic in ea propositione nota copulatiua intelligitur in relatiuo (qui) *Socrates* est Philosopus, & alios philosophari docet.

SECTIO

SECTIO XXIII.

De propositione Modali.

Triplex est modus

1. Nominis, vt adiectiuum, vt in hac, homo doctus disputat.

2. Verbi vt aduerbium, vt homo præclarè disputat, sic vt adiectiua determinationes sunt nominum, sic & aduerbium verborum.

3. Propositionis, qui modum compositionis subiecti cum prædicato determinat, vt verum, falsum, impossibile, & possibile; necessarium, contingens.

Sunt autem hi duplices, alij nempe determinant secundum

1. Qualitatem solum propositionis, sic verum vel falsi modi sunt.

2. Quantitatem materiæ propositionis, quæ, sc. indicat qualis ipsa materia est, & sic solum quatuor, iam postremo nominati, propositiones modales constituunt.

Def. Est igitur modus vox quædam propositionis compositionem ratione materiæ determinans.

1. Vt determinet non aliquam propositionis partē,

Vndæ duæ conditiones requiruntur ad rationem modi, nempe
- sed totius propositionis compositionem: vt à nominis verbique modis distinguatur.
- 2. Vt determinet eam ratione materiæ; i. ostendat cuius materiæ propositio est, vt distinguatur à vera & falsa quæ solum qualis sit compositio designant, sine respectu ad materiam.

Def. Modalis propositio est quæ aliquo ex his quatuor modis est determinata. Necessarium, Contingens: Impossibile, Possibile.

1. Necessarium est, quod non aliter se habere potest, vt necessarium est hominem viuere.)

2. Impossibile est, quod non potest ita se habere, vt impossibile est hominem esse asinum.)

3. Contingens, quod est & potest non esse; vt (contingens est me legere.)

4. Possibile est, quod non est & potest esse; vt (possibile est aquam esse calidam.)

Notandum quod hi modi ponuntur du.
- 1. Ex parte vocis, quia ponuntur in propositione interdum, nempe
  - 1. Nominaliter. vt (possibile est hominē currere.) Necessarium est hominē spirare.)
  - 2. Aduerbialiter, vt (homo possibiliter currit,) homo necessario spirat.)

1. In

pliciter in propositione, altera enim est differentia

2 Ex parte loci eius in propositione, quia ponuntur

1. In principio, vt (impossibile est hominem esse lapidem.)
2. In fine: vt (homo est animal necessario.)
3. In medio, vt (homo possibiliter currit.)

Est autem modalis duplex

1. Composita, in qua idem tempus importatur, vt (impossibile est sedentem ambulare) & ambulare dum sedeat.
2. Diuisa, in qua aliud tempus intelligitur, vt (possibile est sedentem ambulare) & eum qui iam sedet posthac ambulare.

Notandum autem quod optima ratio discernendi sensum diuisum à composito, à loco ipsius modi requiri potest; nam si intra propositionem modus ponatur, vt (homo albus possibiliter est niger) sensum diuisum facit, at si extra propositionis materiam in principio eius aut fine, vt impossibile est hominem album esse nigrum (hominem album esse nigrum impossibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam obseruat, au-

thoritate fortassis aliquorum exemplorum *Aristotelis*, at nullo præcepto facile conuinci potest.

Notandum quod modalis propositionis duæ sunt partes,
1. Materia, quæ nihil aliud est quam ipsa categorica propositio.
2. Forma, quæ nil aliud est quam modus ipse ad determinandam Categoricam adhibitus.

SECTIO XXIIII.

De accidentibus modalis propositionis.

Duplex est quantitas modalis propositionis, 1. Dicti. 2. Modi.

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modali, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic diuiditur in vniuersalem & particularem, nulla autem modalis ex parte modi indefinita est, aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis vniuersalis est, quæ habet modum vniuersalem, vt necessarium & impossibile.

2. Propositio vero modalis particularis est quæ modum habet particularem, vt possibile & contingens.

Affir-

Affirmatio etiam & negatio in modali esse potest duplex, altera { 1. Dicti. 2. Modi.

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo, vt non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in pura categorica: vt, necessarium est hominem non esse asinum. Similiter dicendum de affirmatione, i. esse aliam Modi, quando negatio modum non præcedit.

2. Alia Dicti, quando non præcedit copulam: Ex quibus illa modalis simpliciter affirmatiua, aut negatiua dicitur, quæ quoad modum talis est; illa vero quæ quoad dictum talis, secundum quid modalis dicitur affirmatiua vel negatiua.

Vnde patet eandem modalem & affirmatiuam negatiuamque diuersa ratione esse posse: sicut ex modo & copula, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est, cuius materia necessaria est, vt necesse est hominem esse animal: falsa, cuius materia, aut impossibilis est, aut contingens, vt necesse est hominem esse bouem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cuius materia est impossibilis, vt impossibile est hominem esse equum: falsa vero, cuius

materia vel est necessaria, vel contingens, vt impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est, cuius materia aut necessaria est, aut contingens, vt possibile est hominem viuere, possibile est hominem currere; falsa cuius materia est impossibilis, vt possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cuius materia, aut est necessaria, aut impossibilis, vt contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum, quod omnes veræ propositiones modales necessariæ sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamuis materia alicuius modalis & categorica, quam includit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: vt hæc propositio de modo contingenti. Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quam contingens. Ista autem impossibilis est, equum esse album est necessarium, quia licet equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Ob. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere; sed modus non est actio, ergo male definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter,
1. Effectiue, & sic proferens propositionem cum modo ipsam determinare dicitur, & hoc est agere.
2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Ob. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita; at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergo,

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad
1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.
2. Compositionem subiecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, quia nullus modus, signumue in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, vt per se. *Socrates* est animal, ergo non sunt quatuor solum modi.

1. Primarij, solum quatuor nominati.

Resp. Modi duplices sunt { 2. Secundarij, & sic sunt multo plures, vt vtile, inutile; certum, incertum; per se, per accidens; qui tamen omnes ad quatuor prædictos reducuntur: sicut per se sub necessario, per Accidens sub contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est *Socratem* currere: sed in ea non est propositio determinata, ergo modalis male describitur; minor patet, quia *Socratem* currere, non est propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam est possibile *Socratem* currere, significat, est possibile, vt *Socrates* sit currens: licet ergo non sit propositio formaliter & explicata, est tamen virtualiter & implicite.

Ob. Modus in modalibus est earum forma: sed quantitas sumitur ex materia non forma: ergo ex modo quantitas earum haberi non potest.

Resp. Quantitas subiectorum, sicut in puris categoricis, materiam sequitur: sed quantitas compositionis subiecti cum prædicato, sicut in modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negatio sunt contraria: ergo eadem modalis affirmatiua & negatiua esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem; at quæ est affirmatiua ratione modi, potest esse negatiua ratione copulæ, vel è conuerso. SEC-

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

EXplicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio in qua propositio vna ex alia vel alijs consequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: vt, homo est animal, ergo homo est corpus.

2. Dicitur (in qua vna propositio denotatur sequi ex alia vel alijs) quia sat non est ad naturã argumentationis, vt vna sequatur ex altera, nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: vt, homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licet in re ipsa vna sequatur ex altera, nisi per notam illationis explicetur.

Vnde apparet tres esse argumentationis partes: nempe,

1. Illam, ex qua altera infertur, vt in præcedenti exemplo, homo est animal, & hæc nominatur antecedens.

2. Illam, quæ infertur, vt in eodem exemplo, homo est corpus, & hæc nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimentem consecutionem, vt ergo, igitur, &c. quę est quasi vinculum & nodus antecedentis & consequentis.

1. Materiales, vt antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio cõficitur.

Notandum, quod harum partium aliæ sunt, nempe

2. Formales, forma autem argumentationis alia, nempe quoad

1 Vocem, vt nota illationis.

2 Significationem, vt ipsa connexio antecedentis, & consequentis, & ipsa consequentia quam illationis nota designat.

Notandum, quod antecedens in argumentatione biformis esse potest, nempe

1. Simplex, vt in enthymemate, vbi vnica propositio præcedit notàm illatiuam, vt, homo est corpus, ergo est substantia.

2. Duplex, vt in Syllogismo, vbi duæ propositiones præcedunt notã illatiuam, vt omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus: quarum priorem maiorem appellant, posteriorem minorem.

Diuiditur argumentatio dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.
2. Substantiam.

Argumen-

Argumentationum quoad qualitatem alia est

1. Bona, in qua consequens necessario infertur ex antecedente: vt, homo loquitur, ergo habet linguam.

2. Mala, in qua consequens non recte infertur ex antecedente: vt, homo loquitur, ergo est doctus.

Consequentia autem bona est duplex:

1. Quoad materiam, in qua ob ipsarum rerum coniunctionem necessariam, vna ex altera necessario infertur: vt, *Socrates* est homo, ergo *Socrates* est rationalis: ibi enim bona consequentia est solum ob necessariam connexionē hominis & rationalis.

2. Quoad formam, in qua propter modum collocandi, vna sequitur ex altera: & non ob ipsarum rerum necessariam coniunctionem, sed propter modum collocationis propositionum. De Signis & Modis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est consequentia, licet non quoad materiam: Omnis lapis est animal, omnis homo est lapis, ergo omnis homo est animal. In hac enim licet nulla sit ipsarum rerum connexio, tamen prioribus illis positis, necesse est sequi id quod infertur,

infertur, propter modum collocandæ huius argumentationis in figura & modo.

Secunda diuisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt:
1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autem duplex:
1. Categoricus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud euenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus:
1. Remotum: sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In qua quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo vnica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i dispositis in modo & figura, ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundùm modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est euenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus licet

licet conclusio apparet sequi ex præmissis, non tamen necessario sequitur.

5. Aliud] i. aliam propositionem, nempe conclusionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principij) vbi conclusio eadem est cum præmissis.

Syllogismus autem duplex est, nempe
- 1. Perfectus, qui euidentem habet necessitatem suæ illationis, sicut sunt syllogismi qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.
- 2. Imperfectus, qui non habet necessitatem suæ illationis euidentem, vt syllogismi in alijs modis & figuris confecti; qui aliter euidentiam suæ illationis non habent, quàm per eorum reductionem ad syllogismos primæ figuræ.

Syllogismus duas habet partes, nempe
- 1. Materiam, quę duplex:
  - 1. Remotâ, sunt termini ex quibus propositiones conflantur.
  - 2. Propinqua, sunt propositiones ex quibus immediatè conficitur syllogismus.
- 2. Formā, quæ etiam duplex:
  - 1. Ex parte terminorum quæ appellatur figura.
  - 2. Ex parte propositionum, quæ nominatur modus.

De

De materia remota nempe terminis. { Notandum quod tres sunt termini in omni syllogismo, nempe } { 1. Maior. 2. Minor. 3. Medius.

Maior terminus vel maius extremum est quod coniungitur cum medio in maiore propositione.

Minor terminus vel minus extremum est quod coniungitur cum medio in minore propositione.

Medius vero terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam vero conclusionem non ingreditur; vt, omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergo omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est maior, homo est minor.

Notandum, quod omnis terminus bis ponitur in syllogismo, maior in maiore propositione & conclusione; medius in maiore & minore, nec omnino in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à dialecticis, { 1. Medium, quatenus, vnit & coniungit vnum extremum alteri. 2. Argumentum, quatenus est causa, vt conclusioni de qua dubitatur, fides adhibeatur.

De

De materia propinqua, i. propositionib. { Propositiones item in omni syllogismo tres sunt, nempe,

1 Maior quæ à dialecticis interdum absolute propositio nominatur, prima, s. Syllogismi enuntiatio.

2 Minor enim assumptio dicitur, quæ est secunda syllogismi enuntiatio

3 Conclusio, quæ notam illationis sequitur, & ex maiori, & minori infertur, & est tertia syllogismi enuntiatio.

De forma remota scil. figura. { Figura autem syllogismi est medij termini cum cæteris dispositio quoad subiectionem & prædicationem.

Est autem figura triplex, {

1 Altera in qua medium est subiectum maioris propositionis, & prædicatum minoris, vt omne animal est corpus; vide instantiam præcedentem.

2 Altera est in qua medium est prædicatum in vtraq; propositione, s. maiori & minori.

3 Altera in qua medium subiectum est in propositione vtraque, vt, omnis homo est corpus, aliquis homo est animal, ergo aliquod animal est corpus. Vnde versus (Sub. præ. prima; bis præ. secunda, tertia bis Sub.)

sic

sic exponitur, medium in prima figura subiectum est in vna præmissa, prædicatum in altera; in secunda figura bis prædicatum, & prædicatum in vtraque præmissa; in tertia figura bis subiectum, & subiectum in vtraque præmissa.

De forma propinqua, i. modo, { Modus est ordinatio propositionum in syllogismo secundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogismorum autem modus duplex est, alij enim unt, {
1. Indirecti, in quibus infertur conclusio, in qua minus extremum de maiori prædicatur, vt; omne animal est viuens. Omnis homo est animal, ergo aliquod viuens est homo.
2. Directi, in quorum conclusione maior extremitas prædicatur de minore, vt, omne animal est viuens, omnis homo est animal, ergo omnis homo est viuens.

Eorum autem qui directe concludunt, alij sunt { 1. Perfecti, 2. Imperfecti.

1 Perfecti, qui per se apparent necessario concludere, & qui ita perspicue & clare conclusionem inducunt, vt ipso rationis lumine eius firmitas in concludendo perspiciatur, & tales sunt modi quatuor in prima figura.

3 Imperfecti, qui per se non ita apparent necessa-

cessario concludere, sed per reductionem ad alios syllogismorum modos euidentes fiunt; tales vero sunt modi secundæ tertiæque figuræ, qui ad modos primæ figuræ reducuntur, vt infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero nouemdecem, his versibus continentur à sophista. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darij. 4. Ferio 5. Baralipton. 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapesmo. 9. Frisesomorum. 10. Cesare. 11. Camestres. 12. Festino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Disamis. 17. Datisi. 18. Bocardo. 19. Ferison.

Notandum quod nouem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor sequentes ad secundam, sex vltimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi sunt, quinque vero posteriores indirecti, in quibus quantum ad positionem terminorum in præmissis, nulla est differentia à perfectis modis, sed solum quia est inuersio terminorum in conclusione.

Quia in directis maior terminus prædicatum conclusionis est, minor subiectum: In indirectis vero minor terminus prædicatum, & maior subiectum.

Notandum autem quod ex ea literarum obseruatione, de qua supra diximus in conuersione, facile est syllogismos per omnes formare modos: *Nam A.* vniuersalem affirmatiuam denotat, *E.* vniuersalem negatiuam, *I.* particularem

rem

rem affirmatiuam, O particularem negatiuam.

Deinceps notandum in singulis dictionibus esse tres syllabas, nam vbi sunt plures, vltimæ adijciuntur metri causa: per primam syllabam maior intelligitur: per secundam minor, per tertiam conclusio, vt in his exemplis.

Fig.
- 1. Barbara
  - Omnis virtus est qualitas.
  - Omnis iustitia est virtus,
  - Ergo
  - Omnis iustitia est qualitas.
- 2. Cæsare.
  - Nullus homo est expers rationis.
  - Omnis Asinus est expers rationis: Ergo
  - Nullus Asinus est homo.
- 3. Darapti
  - Omne animal est viuens.
  - Omne animal est corpus,
  - Ergo
  - Aliquod corpus est viuens.

Duplices sunt regulæ syllogismorum, aliæ
- 1 Generales omnium figurarum.
- 2 Speciales quæ diuersæ diuersis figuris conueniunt.

Regulæ generales quæ in omni syllogismo obseruantur quatuor sunt.

1 Prima, ex ambabus præmissis particularibus nihil sequitur in syllogismo, & quando vtraque præmissa particularis est, nulla conclusio ex his inferri potest.

Secunda

2 Secunda, ex ambabus præmissis negatiuis in syllogismo nihil sequitur.

3 Tertia si aliqua præmissarum particularis sit, oportet conclusionem esse particularem; nam particularis conclusio recte inferri potest ex vniuersalibus præmissis, sed nunquam vniuersalis conclusio ex præmissa particulari.

4 Quarta, si aliqua præmissarum fuerit negatiua, oportet conclusionem esse negatiuam, nam ex puris affirmatiuis nunquam concluditur negatiua.

De particularibus autem regulis, obseruandū quod duæ sunt catholicæ regulæ primæ figuræ.

1 Prior est, in modis directis & perfectis, primæ figuræ, semper oportet maiorem esse vniuersalem.

2 Posterior est, in modis directis & perfectis primæ figuræ, semper oportet minorem esse affirmatiuam, vnde si vel maior sit particularis aut minor negatiua in prima figura, nihil sequitur.

Secundæ item figuræ sunt duæ leges & regulæ, 1. prima, oportet maiorem semper esse vniuersalem in secunda figura.

2 Secunda, oportet conclusionem in secunda figura semper esse negatiuam, vnde vbi in secunda figura aut maior particularis est, aut affirmatiua conclusio, nihil sequitur.

Tertiæ item figuræ duæ regulæ. 1. Prima, oportet minorem in tertia figura semper esse affirmatiuam.

2 Secunda

2. Secundo oportet conclusionem in tertia figura semper esse particularem, vnde si aut minor sit negatiua, aut conclusio vniuersalis in tertia figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clare apparebit, inspiciendo particulares modos cuiuslibet specialis figuræ.

Ob. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere; discurrere autem est propria actio intellectus: at oratio est actio linguæ, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergo argumentatio non est oratio.

Resp. Argumentatio considerator tum
1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectus.
2. Significatiue, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris, & oratio: vnde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis obseruantur: sed in argumentatione mala, vt homo est animal, ergo homo est Asinus, obseruantur omnes conditiones, cum omnes partes legitimas habeat, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergo argumentatio mala est bona.

Resp. Argu-
1. Quoad formam, sic est bona.
2. Quoad materiam, sic est mala

mentatio bona bifariam dicitur, aut

mala: Nam vt sit bona secundum formam, satis est vt denotetur per notam conclusionis vnam inferri ex altero; at vero vt sit bona secundum materiam, requiritur, vt reipsa referatur: Et vt consequens necessario pendeat ab antecedente.

Obiect. Vna species eiusdem generis non prædicatur de altera, sed exemplum est inductio & Enthymema syllogismus, vt inquit *Arist. lib.* 1. *Demonst. cap.* 1. ergo membra confunduntur & mala est diuisio.

Resp. Syllogismus duplex est,

1. Perfectus, ex tribus constans propositionibus, & talis non est enthymema.

2. Diminutus, ex duabus conflatus, & talis ibi dicitur enthymema.

Inductio, item duplex est,

1. Consummata, quæ est processus ab omnibus singularibus ad ipsum vniuersale.

2. Inchoata, quæ est ab vno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid vniuersale, & huiusmodi inductio exempli est.

Obiect. Omnes species argumentationis ad Dialecticam spectant, sed solum inductio & syllogismus ad Dialecticam spectant, affirmante *Aristotele*

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & exemplum ad oratores, ergo Enthymema & exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in exemplo & Enthymemate: 1. Doctrina. 2. Etvsus.

1. Doctrina & modus docendi præcepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solum ad Dialecticam.

2. Vsus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: nonenim docet orator quomodo fabricanda sunt, sed à Dialectica fabricatis vtetur.

Obiect. Omne genus conuenit æqualiter suis speciebus, non vni magis quam alteri; sed argumentatio illis conuenit inæqualiter, vt magis syllogismo quam cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergo.

Resp. Argumentatio considerat quoad
1. Essentiam, quæ definitione explicatur, sic æque conuenit vniuersis.
2. Effectum & actũ probandi & faciendi fidem, sic maxime syllogismo, inde inductioni: Deinceps enthymemati, postremò exemplo.

De Syllogismo.

Obiect. Definitio constare debet ex genere proprio & differentia, vt asserit. *Arist. lib. 6. Topicorum cap. 3.* at oratio non est proximum syllogismi genus sed argumentatio, ergo male definitur.

Resp.

Resp. Conueniens, id est, necessarium non est, vt docet *Arist.* eodem in loco.

Nam duo spectantur in definitionis constructione, nempe

1. Modus, qui est ex genere & differentia.

2. Finis, qui est euidentia rei definitæ; in modo ergo artem respicimus, in fine cognitionem: quamuis ergo ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, vbi ipsum est notius.

Obiect. Si in syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum vnus syllogismus necessarius est & demonstratiuus, nullus autem topicus, at id falsum est: ergo:

Resp. Duplex intelligitur necessitas in syllogismo,

1. Consequentiæ, quoad connexionē conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solum in demonstratiua. Prior necessitas est hypothetica, quia concessa præmissarum veritate, necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiua; posterior demonstratiuo propria, prior omnium communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo termini,

mini, sed tres sunt propositiones in Syllogismo ergo sunt sex termini, & non solum tres.

Resp. Nego argumentum, quia quilibet terminus bis accipitur in syllogismo, sunt ergo tres solum diuersi in specie, licet sex sunt quoad numerum.

Obiect. Omnis terminus est quiddam extremum, at medium non est extremum, ergo nullus est medius terminus.

Resp. Medius terminus consideratur respectu

1. Præmissarum, quas semper aliqua ex parte terminat & sic est extremum.
2. Extremitatum, quas vnit & coniungit, & sic est medium,

Obiect. Syllogismus constat ex duabus tantum propositionibus, vt affirmat *Arist. lib.* 1. *Demonst. cap.* 3. ergo non constat ex tribus.

Resp. Constat ex duabus tantum propositionibus, verum est, præmissis, & eas *Arist.* intelligit.

Nam duplex est modus propositionum in syllogismo, nam aliæ se habent,

1. Actiue, quæ scil. ad alias inferunt vt præmissæ, & tales duæ solum sunt in syllogismo.
2. Passiue, quæ scil. ab alijs inferuntur, vt conclusio, & talis in syllogismo vnica.

Obiect. Dispositio est actio, & disponere est agere; at figura non est actio, ergo non est medij termini dispositio.

Resp.

Resp. Dispositio capitur bifariam, nempe { 1. Pro actu disponendi, & sic est actio: 2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à sophista.

Obiect. Id quod prædicatur de vtrisque extremitatibus, est super vtrasque extremitates: id quod subijcitur vtrisque est infra vtrasque: at medium non est supra aut infra extrema, sed inter vtrasque, ergo medium non est prædicatum in secunda figura, & subiectum in tertia.

Resp. Medium duplex, alterum { 1. Positione. 2. Coniunctione.

1. Positione, quod scil. inter extrema ponitur, vt centrum in circulo.

2. Coniunctione, quod vnit & coniungit extrema, & tale est medium in secunda & tertia figura: Nam licet sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem; est tamen inter extrema quoad conjunctionem, quatenus coniungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est vtroque modo medium.

Obiect. Impossibile, necesse & modus est, vt supra dictum est; at non est ordinatio propositionum in syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus male definitur.

R. Modus duplex, { 1. Propositionis, qui in propositionis determinatione cõsistit, de qua dictum est. 2. Syllogismi, qui s. in ordinatione propositionum consistit, & talis definitur.

Obiect. Sequitur, *Socrates* est corpus: *Socrates* est rationalis, ergo quoddam rationale est corpus, ergo sequitur conclusio ex puris particularibus.

Resp. Duplex est Syllogismus, 1. Expositorius & informis. 2. Figuralis & artificiosus.

1. Expositorius & informis, qui est ille cuius medium est singulare singulariter acceptum;

2. Figuralis & artificiosus, qui sc. in modum & figuram compingitur. Prior esse potest ex singularibus, hic vero nunquam: itaque quando dico syllogismum non esse ex particularibus, intelligo compactum in modo & figura.

Obiect. Medium in prima figura includitur in minori termino necessario. At minor terminus ingreditur conclusionem; ergo & medium conclusionem ingreditur.

Resp. Ingreditur quidem per Accidens, idque secundum rem, sed non ingreditur per se & secundum vocem, eo sc. modo quo ponitur in præmissis.

Obiect. Sequitur in secunda figura, Omne risibile est animal rationale, Omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est risibilis, ergo sequitur conclusio affirmans in secunda figura.

Resp. Consecutio duplex est, 1. Materialis. 2. Formalis.

1. Ma-

1. Materialis, quæ est ex rerum cohærentia, & talis bona consequentia affirmatiua esse potest in secunda figura, vbi omnes termini æquales sunt.

2. Formalis, quæ est ex propositionum dispositione, & quæ est in aliquo istius figuræ modo, & talis solum est negatiua in in secunda figura.

SECTIO XXVI.

De reductione Syllogismorum.

NOtandum quod modi posteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci possunt.

Considerandæ autem sunt in reductione, { 1. Finis & causa. 2. Modus & regulæ quibus reductio perficitur. }

1. Causa est imperfectio eorum syllogismorum qui in earum figurarum modis efformãtur.

2. Finis & vsus, vt syllogismis, in quibus per se non appareat, concludendi necessitas, fides & euidentia adhibeatur.

Reductio autem est duplex, { 1. Per ostensionem 2. Ad impossibile }

1. Per ostensionem, quæ est, cum aliquis imperfectus syllogismus ad perfectum reduci-

tur per conuersionem, alicuius propositionis per eosdem terminos, vt in Cælare: Nullus homo est immortalis, omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo: Ad Celarent, per simplicem conuersionem maioris: Nullum immortale est homo. Omnis Angelus est immortalis, ergo nullus Angelus est homo.

1. Ad impossibile quæ est cum ex contradictorio conclusionis, cum aliqua præmissarum infertur contradictorium alterius præmissæ, vt in Baroco: Omnis viuens est animatum, aliquis lapis non est animatus; ergo aliquis lapis non est viuens.

Retineatur maior, Omne viuens est animatum; sumatur contradictorium conclusionis, Omnis lapis est viuens, & infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis est animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primo, quod sunt quatuor consonantes, *B.C.D. F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi sunt ad eos modos, qui ab eodem consonante incipiunt, vt Cælare & Camestres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2 Secundo, notandum, quod & quatuor aliæ consonantes sunt in syllabis, Primo *S.* & hæc denotat propositionem per vocalem præcedentem designatam conuertendam simpliciter Tertio *M.* & hæc notat transpositionem præmissarum, vt ex maiori fiat minor. Secundo

do P & hæc notat eodem modo conuersionem per accidens. Quarto C. & hæc notat talem modum reducendum per impossibile sumpto contradictorio conclusionis loco præmissæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO XXVII.

De Enthymemate.

Def. ENthymema est syllogismus imperfectus, in quo ex vnica propositione infertur conclusio, vt, omne animal viuit, ergo omnis homo viuit.

Notandum, quod syllogismus formaliter perfectus ex duabus præmissis conclusionem inferentibus consistit.

Ideoque cum Enthymema ex vnica præmissa constat, igitur imperfectus quoad materialem, seu aut formalem perfectionem syllogismi esse dicitur: est tamen perfectus virtualiter, quatenus per vnam præmissam explicatam, alteram in mente habet intellectam, vnde æque firmum probandi robur habet atque syllogismus.

Syllogismus dicitur imperfectus biformiter, & quoad { 1. Euidentiam probationis. 2. Firmitatem probationis.

Quoad euidentiam probationis, & sic Enthymema imperfectus syllogismus vere dicitur, cum altera præmissa careat, ex qua infertur conclusio.

Quoad firmitatem probationis: & sic Enthymema imperfectū non est intelligentibus auditoribus, neque minorem necessitatem habere videtur quam syllogismus.

Reductio ad syllogismum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogismum per appositionem præmissæ intellectæ; quomodo autem reducatur, intelligitur cum cognoscamus quæ præmissa deficit, quod ex terminis cognoscitur in Enthymemate collocatis; nam si maior terminus semel tolum sumatur, deficit maior propositio, si autem semel minor, ea deficit: prædicatum autem conclusionis, maior terminus; subiectum, minor. In eo igitur casu ex termino deficiente & medio formanda propositio est, quæ adiecta prioribus consummatum syllogismum facit: *V. G.* Omne animal currit, ergo omnis homo currit: Maior terminus, currit, ibi bis ponitur, ergo maior propositio non deficit, sed minor, quia minor terminus (homo) semel tantum resonatur. Minor igitur propositio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda est, omnis homo est animal, & perfectus euadit Syllogismus.

Ob. Enthymema est Syllogismus. Sunt diuersæ species argumentationis, ergo Syllogismus non prædicatur de Enthymemate, & consequenter male definitur.

Resp Enthymema & Syllogismus explicatus & perfectus, sunt diuersæ species: Enthymema

nema autem est syllogismus imperfectus & im-licitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in prio-; sed syllogismus non est prior enthymemate, quia species eiusdem generis sunt simul natura, ffirmante *Arist. in post prædicamentis in cap. de modis simul*: ergo enthymema non reducitur ad syllogismum.

Resp. Prius bifariam dicitur:

1. Origine, vel constitutione, sic enthymema & syllogismus simul sunt, vt omnes species eiusdem generis.

2. Perfectione, & sic syllogismus est prior enthymemate, & perfectior, & sic reducitur enthymema ad syllogismum.

SECTIO XXVIII.

De Inductione.

Def. INductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale: vt, *Socrates* est rationalis, *Plato* est rationalis, & sic de cæteris: ergo omnis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione, quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens à singularibus) per eam

eam enim à syllogismo & enthymemate discernitur, quæ procedunt ab vniuersalibus ad vniuersalia, vel ad singularia: (à singularibus s. sufficienter enumeratis) i. omnibus simul collectis in antecedente.

2. Posterior (ad vniuersale:) per eam, autem discernitur ab exemplo quod ab vno singulari procedit ad aliud, & non ad vniuersale.

Notandum, quod singulare bifariam accipitur,

1. Absolute, pro individuo, vt *Socrate, Virgilio.*

2. Comparate, pro minus vniuersali, s. pro inferiori, respectu alicuius superioris, quo modo species alicuius generis possunt dici eius singularia, vt homo, & brutum animalis, & hoc modo sumitur singulare in definitione inductionis.

Notandum item, quod vniuersale capitur,

1. Indefinite, vt in hac, homo spirat.

2. Vniuersaliter, vt in hac, omnis homo spirat, & hoc modo intelligitur fieri progressum ad vniuersale in inductione.

Ob. Argumentatio omnis est motus intellectus, & per consequens inductio: sed intellectus non procedit ex singularibus, cum non cognoscat singularia, cum proprium obiectum intellectus sit vniuersale, vt singulare sensus. 1.

Phy.

...f. cap. 3. ergo inductio non est à singularibus.

Resp. Intellectus consideratur vel,
1. Per se, & sic solum universalia cognoscit.
2. Quatenus vnitur cum sensu, & sic cognoscit singularia.

Ob. In omni argumentatione antecedens debet esse notius consequente: at singulare non est notius suo vniuersali, sed è contra, vt *Arist. 1. Phy. cap. 1.* docet: ergo non procedit à singularibus.

Resp. Vniuersale, quoad naturam; singulare, quoad nos, notius est.

Notitia duplex:
1. Apprehensiua, qua aliquid quouis modo intelligitur: sic singulare nobis notius quam vniuersale.
2. Demonstratiua, qua aliquid perfecte cognoscitur: sic vniuersale nobis notius singularibus.

Ob. In hoc argumento à singularibus ad vniuersalia proceditur: Socrates currit, Plato currit, & sic de cæteris omnibus hominibus: ergo omnis asinus currit: tamen ibi non est bona consequentia.

Resp. Inductio est in qua arguitur à singularibus non ad quoduis vniuersale, sed eorum singularium quæ adducuntur in antecedente.

SEC-

SECTIO XXIX.

De Exemplo.

Def. EXemplum est argumentatio, in qua ex vno aut quibusdam singularibus alteri probatur, vi alicuius similitudinis in ipsis existentis: vt, Socrates est rationalis, & Plato est rationalis, ergo Nichomachus est rationalis.

In qua definitione partes obseruantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex vno aut quibusdam singularibus) nempe in antecedente positis, quæ adijcitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab vniuersalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i. in consequente inducitur, quæ differentia adijcitur vt discernatur ab inductione, in qua à singularibus collectis arguitur ad vniuersale.

Tertia pars definitionis (vi alicuius similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit vnde vis probationis procedit in exemplo, nimirum propter similitudinem ipsorum singularium, quorum alterum infert, alterum infertur ad se inuicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici facta mutatione, altera in antecedente, in qua perfectam oportet esse

nume-

merationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in universale.

Obiect. Vnum singulare alteri simile, non est notius altero; sed omnis argumentatio procedit a magis noto ad minus notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe

1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic vnum singulare non est notius altero.
2. Quoad nos, & sic vnum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Obiect. Quod rem solum illustrat, id non probat: sed exemplum solum illustrat, vt omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit vnum singulare ex altero.

Resp. Exemplum spectatur, vel

1. Sub generali ratione argumentationis quatenus quędam argumentatio est, & sic probat.
2. Sub particulari ratione exempli quatenus exemplum est, & sic illustrat; probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

1. Ad præcepta intelligenda, & ea solum illustrant.

2. Ad conclusiones inferendas, & ea proculdubio probant: maxima autem pars Dialecticorum diuersa hæc exemplorum genera confundentes ex ignorantia, omnia exempla illustrare solummodo non probare existimant. Hinc clamant, sed falso, sed imperite, sine veritate, sine arte. Qui tamen error à communi ore omnium, & aures affecit falso sono, & infecit animos falso sensu. Tantum est alienæ linguæ nostræ menti præiudicium.

Exempla sunt duplicis ordinis: alia enim adhibita sunt,

FINIS.